

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ГУМАНІТАРНОЇ, ФІЛОЛОГІЧНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, ІСТОРІЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни «ПРАВознавство»
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
усіх напрямів підготовки (денна та дистанційна форми навчання)

Дніпро-Слов`янськ – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ГУМАНІТАРНОЇ, ФІЛОЛОГІЧНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, ІСТОРІЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни «ПРАВознавство»
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

ОП Дошкільна освіта, спеціальність 012 Дошкільна освіта
ОП Початкова освіта, спеціальність 013 Початкова освіта
ОП Дошкільна освіта. Початкова освіта, спеціальність 012 Дошкільна освіта
ОП Середня освіта (Математика, інформатика), спеціальність 014 Середня освіта (Математика)
ОП Середня освіта (Математика), спеціальність 014 Середня освіта (Математика)
ОП Середня освіта (Фізика), спеціальність 014 Середня освіта (Фізика)
ОП Середня освіта (Фізика та астрономія, інформатика), спеціальність 014 Середня освіта (Фізика та астрономія)
ОП Середня освіта (Інформатика), спеціальність 014 Середня освіта (Інформатика)
ОП Середня освіта (Біологія та здоров'я людини), спеціальність 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
ОП Середня освіта (Українська мова і література), спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література)
ОП Середня освіта (Українська мова і література. Середня освіта (Мова і література (англійська), спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література
ОП Середня освіта (Українська мова і література. Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література), спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література
ОП Середня освіта (Мова та зарубіжна література (англійська, німецька)), спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література (англійська, німецька))
ОП Середня освіта (Трудове навчання та технології), спеціальність 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології)
ОП Середня освіта (Технології), спеціальність 014.10 Середня освіта (Технології)
ОП Середня освіта (Фізична культура), спеціальність 014 Середня освіта (Фізична культура)
ОП Професійна освіта (Транспорт), спеціальність 015 Професійна освіта (Транспорт)
ОП Спеціальна освіта, спеціальність 16 Спеціальна освіта
ОП Спеціальна освіта (Логопедія. Корекційна психопедагогіка), спеціальність 16 Спеціальна освіта (016.01 Логопедія)
ОП Психологія, спеціальність 053 Психологія
ОП Практична психологія, спеціальність 053 Практична психологія
ОП Філологія (Германські мови та література (переклад включно), перша - англійська), спеціальність 035 Філологія (германські мови та література (переклад включно), перша - англійська
ОП Облік і оподаткування, спеціальність 071 Облік і оподаткування
ОП Менеджмент, спеціальність 073 Менеджмент
ОП Фізична терапія, ерготерапія, спеціальність 227 Фізична терапія, ерготерапія
ОП Соціальне забезпечення, спеціальність 232 Соціальне забезпечення
ОП Соціальна робота, спеціальність 231 Соціальна робота
ОП Середня освіта (Історія та громадянська освіта), спеціальність 014.03 (Історія та громадянська освіта)
ОП Початкова освіта мистецтво, спеціальність 013 Початкова освіта
ОП Фізична культура і спорт, спеціальність 017 Фізична культура і спорт (Тренерська діяльність за обраним видом спорту)

Дніпро-Слов'янськ - 2025

УДК 378.016:34(072)

M54

*Розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри
філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін
(протокол № 8 від 06 березня 2025 року)*

*Рекомендовано до друку вченою радою
ДВНЗ «Донбаського державного педагогічного університету»
(протокол № 7 від 20 березня 2025 року)*

Укладач: Ємельяненко Г.Д., доктор філософських наук, професор

Рецензенти: Н.Г. Богданова, доктор філософських наук, професор
Г.О. Дьяковська, кандидат філософських наук, доцент

M54 Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Правознавство» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх напрямів підготовки (денна та дистанційна форми навчання) [Електронний ресурс]: методичні вказівки / Ємельяненко Г.Д. Дніпро-Слов'янськ, 2025. 83 с.

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Правознавство» розроблені з метою надання методичної підтримки здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у вивченні основних правових концепцій, норм та інститутів, що становлять основу правової системи. Вони спрямовані на формування у здобувачів системних знань про право, його роль у суспільстві, а також на розвиток практичних навичок застосування правових норм у реальних життєвих ситуаціях.

Видання призначене для здобувачів, викладачів та всіх, хто цікавиться основами правової науки. Воно стане корисним інструментом для ефективного вивчення дисципліни «Правознавство» та формування правової культури майбутніх фахівців.

ISBN 978-966-316-8

© Г. Д. Ємельяненко
«ДВНЗ» ДДПУ, 2025 р.

ЗМІСТ

№ п/п	Назва	Сторінки
1	ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	5
2	ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
3	ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	10
4	ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	22
5	КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ	29
6	ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ №1	32
7	ДОДАТКИ	49
	ДОДАТОК 1 – Теми есе	49
	ДОДАТОК 2 – Методи навчання	52
	ДОДАТОК 3 - Методи і форми контролю	52
	ДОДАТОК 4 - Критерії оцінювання знань	52
	ДОДАТОК 5 – Етикет он-лайн комунікації при дистанційній роботі (Zoom, Google Meet, Skype тощо)	55
	ДОДАТОК 6 – Академічна доброчесність	57
	ДОДАТОК 7 – Вправи для тренінгів	59
8	СЛОВНИК ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ	65
9	РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	81

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методичні вказівки розроблено відповідно до вимог ОП підготовки бакалаврів усіх напрямів підготовки та відображають основні аспекти вивчення навчальної дисципліни «Правознавство». Вони спрямовані на забезпечення ефективного засвоєння теоретичних знань та формування практичних навичок, необхідних для розуміння правових основ суспільства, держави та правової системи України.

Мета методичних вказівок: надати здобувачам вищої освіти чіткі орієнтири щодо організації та проведення практичних занять та самостійної роботи. Сприяти засвоєнню основних правових понять, принципів та норм, що регулюють суспільні відносини. Розвинути вміння аналізувати правові ситуації, застосовувати нормативно-правові акти на практиці та аргументовано відстоювати свою позицію. Забезпечити формування правової культури та правосвідомості студентів.

Основні завдання методичних вказівок:

- викласти алгоритм підготовки до практичних занять, включаючи вивчення теоретичного матеріалу, нормативно-правових актів та спеціальної літератури;
- визначити перелік практичних завдань, які сприяють закріпленню знань та розвитку навичок;
- надати рекомендації щодо організації самостійної роботи, зокрема підготовки до контрольних робіт, написання рефератів, виконання індивідуальних завдань;
- визначити критерії оцінювання результатів навчальної діяльності студентів.

Структура методичних вказівок: вступ – містить загальні положення щодо значення дисципліни «Правознавство» у системі підготовки фахівців, описує мету та завдання курсу. Організація практичних занять – включає тематичний план занять, перелік питань для обговорення, практичні завдання та приклади рішення правових кейсів. Самостійна робота студентів – містить рекомендації

щодо підготовки до занять, виконання індивідуальних завдань, написання творчих робіт та підготовки до контролю знань. Оцінювання результатів навчання – описує систему оцінювання знань та навичок студентів, включаючи поточний контроль, модульні контрольні роботи та підсумковий контроль. Додатки – містять зразки оформлення завдань, перелік рекомендованої літератури, нормативно-правових актів та інших джерел.

Методичні вказівки розроблені з урахуванням таких принципів:

- науковість – забезпечення відповідності змісту сучасним досягненням правової науки;
- доступність – викладення матеріалу у зрозумілій формі з урахуванням рівня підготовки студентів;
- практична спрямованість – акцент на формуванні практичних навичок застосування правових знань;
- індивідуалізація – врахування особливостей заочної та денної форм навчання.

Очікувані результати: після опрацювання методичних вказівок здобувачі зможуть:

- розуміти основні правові поняття, принципи та норми;
- застосовувати знання для аналізу правових ситуацій;
- працювати з нормативно-правовими актами;
- аргументовано висловлювати власну думку з правових питань;
- ефективно організовувати самостійну роботу.

Методичні вказівки є важливим інструментом для здобувачів та сприяють підвищенню якості навчального процесу та успішному засвоєнню дисципліни «Правознавство».

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ПРАВОЗНАВСТВО ЯК НАУКА ТА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА. Правознавство є фундаментальною наукою, яка вивчає право як соціальне явище, його сутність, принципи, функції та роль у суспільстві. У рамках цієї теми розглядаються основні аспекти правознавства як науки та навчальної дисципліни, що дозволяє зрозуміти його значення для формування правової культури та правосвідомості. Вивчення теми дозволяє закласти основи для розуміння права як соціального регулятора, а також підготуватися до подальшого вивчення спеціальних правових дисциплін. Ця тема є важливим етапом у формуванні правової компетентності та правової свідомості.

ТЕМА 2. ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА. Конституційне право є однією з ключових галузей права, яка регулює основні принципи організації та функціонування держави, права та свободи людини і громадянина, а також систему державної влади. У рамках цієї теми розглядаються основні поняття, принципи та інститути конституційного права, що дозволяє зрозуміти його роль у забезпеченні демократії, верховенства права та захисту прав людини. Вивчення основ конституційного права є важливим етапом у формуванні правової свідомості та розумінні принципів функціонування демократичної держави. Ця тема закладає основи для подальшого вивчення інших галузей права та розуміння механізмів захисту прав людини.

ТЕМА 3. ОСНОВИ ЦИВІЛЬНОГО ТА СІМЕЙНОГО ПРАВА. Цивільне та сімейне право є важливими галузями права, які регулюють майнові та особисті немайнові відносини між фізичними та юридичними особами, а також відносини, пов'язані із шлюбом, родиною та опікою. У рамках цієї теми розглядаються основні поняття, принципи та інститути цивільного і сімейного права, що дозволяє зрозуміти їхню роль у забезпеченні правового регулювання громадянських і сімейних відносин. Вивчення основ цивільного та сімейного права є важливим етапом у формуванні правової

свідомості та розумінні механізмів регулювання громадянських і сімейних відносин. Ця тема закладає основи для подальшого вивчення спеціальних правових дисциплін та практичного застосування знань у повсякденному житті.

ТЕМА 4. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТРУДОВОГО ПРАВА.

Трудове право регулює відносини між працівниками та роботодавцями, забезпечуючи захист прав і інтересів обох сторін. У рамках цієї теми розглядаються основні поняття, принципи та джерела трудового права, а також права та обов'язки учасників трудових відносин. Особлива увага приділяється трудовому договору, умовам праці, соціальним гарантіям та механізмам вирішення трудових спорів. Вивчення цієї теми допомагає зрозуміти роль трудового права у забезпеченні справедливих умов праці та соціального захисту працівників.

ТЕМА 5. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО: ПРЕДМЕТ, МЕТОДИ ТА ДЖЕРЕЛА. Адміністративне право регулює суспільні відносини, що виникають у сфері державного управління. У цій темі розглядаються предмет, методи та джерела адміністративного права, а також основні інститути, такі як адміністративна відповідальність, державна служба та адміністративний процес. Вивчення теми дозволяє зрозуміти механізми функціонування державного апарату, забезпечення законності та правопорядку в управлінській діяльності.

ТЕМА 6. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА. Кримінальне право є галуззю права, яка визначає злочинність та покарання за вчинення злочинів. У цій темі розглядаються основні поняття кримінального права, такі як злочин, кримінальна відповідальність, покарання та його цілі. Особлива увага приділяється принципам кримінального права, джерелам (Кримінальний кодекс) та основним інститутам. Вивчення теми допомагає зрозуміти роль кримінального права у забезпеченні громадської безпеки та захисті прав людини.

ТЕМА 7. ФУНДАМЕНТАЛЬНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА. Міжнародне право регулює відносини між державами, міжнародними організаціями та іншими суб'єктами міжнародного права. У цій темі розглядаються основні принципи, джерела та інститути міжнародного права, такі як міжнародні договори, звичаї та рішення міжнародних організацій. Особлива увага приділяється питанням міжнародної безпеки, прав людини та міжнародного співробітництва. Вивчення теми дозволяє зрозуміти роль міжнародного права у забезпеченні миру, стабільності та розвитку міжнародних відносин.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Години	
		дфн	зфн
1	Теорія держави і права	2	
2	Конституційне право	2	
3	Цивільне право	2	2
4	Основні положення сімейного права	2	
5	Трудове право	2	2
6	Загальні положення адміністративного права	2	
7	Кримінальне право	2	
8	Сучасне міжнародне право	2	
	Разом	16	4

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВознавство»

Практичні методи: практичні заняття, діалог, дискусії, робота в групах, робота в парах, «мозкова атака», «мозковий штурм», метод рефлексії;

Наочні методи: методи спостереження, ілюстрації, демонстрації, презентації, метод створення ментальних карт;

Робота з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, рецензування;

Самостійна робота: тестові, контрольні завдання, есе, робота з першоджерелами, робота з електронними носіями інформації.

Види роботи здобувачів: доповідь, есе, наукове повідомлення, презентації, виконання контрольних завдань, створення ментальних карт тощо.

Методи і форми контролю:

1. Метод усного контролю: основне запитання, додаткові, допоміжні; запитання у вигляді проблеми; індивідуальне, фронтальне опитування і комбіноване, усний контроль (під час опитування, бесіди, доповіді, читання тексту, повідомлення на задану тему та ін.).

2. Метод письмового контролю (контрольне завдання, тест у письмовій формі, есе, виклад матеріалу на задану тему в письмовому вигляді тощо).

3. Метод тестового контролю.

4. Комбінований контроль; презентація.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

ТЕМА. Теорія держави і права

Мета вивчення: визначити об'єкт, предмет, завдання та комплексний (інтегративний) характер правознавства

Обсяг навчального часу: 2 год

Знайомство (гра: Моє ім'я)

Зміст заняття:

1. Правознавство як наука і навчальна дисципліна
2. Держава в правознавстві
3. Сутність, ознаки, функції і принципи права
4. Правова норма та норма права

ЗАВДАННЯ I. Проблемна дискусія на основі опрацювання визначених джерел та правової літератури, підготовка усних доповідей, визначення аргументів для обстоювання власної думки.

ЗАВДАННЯ II. Робота в групах (можливі варіанти інтерактивних методів: мозковий штурм, світове кафе, акваріум, снігова куля). Створення команд, які за певний час повинні надати свій варіант вирішення проблеми: «Чому юристи вивчають державу»?

Усна рефлексія (відкритий мікрофон):

1. З якими емоціями Ви закінчуєте заняття?
2. Що Вам найбільше запам'яталося?
3. Що берете з собою?

Література:

1. Адміністративне право України. Підручник (Ювілейна серія "НЮУ 215 років"). За загальною редакцією Ю.П. Битяка. Харків: Право, 2020. 392 с

2. Бабін І.І., Білоскурська О.В. Конституційне право: навч.-метод. пос. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 251 с.

3. Кримінальне право України. Загальна частина. Підручник. 6-те видання, перероблене і доповнене (Ювілейна серія «НЮУ 215 років»). За редакцією В.Я. Тація, В.І. Тютюгіна, В.І. Борисова. Харків: Право, 2020. 584 с.

4. Петков С. Правознавство: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2021. 340 с.

5. Правознавство: навч.посібник. 2-ге видання / за заг. ред. Петкова С.В. Київ: КНТ, 2022. 382 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

ТЕМА: Конституційне право

Мета вивчення: сформувати знання здобувачів про загальні засади Конституційного права України, акцентувати увагу на особливостях конституційно-правової думки.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Зміст заняття:

1. Загальна характеристика Конституції України та її юридичні властивості.

2. Предмет, принципи, функції, ознаки конституційного права.

ЗАВДАННЯ I. Практичне заняття – дослідження. Опрацювання визначених джерел та правової літератури, підготовка усних доповідей, складання ментальних карт для узагальнення розуміння правових ідей.

Ментальна карта - це образне вираження смислових зв'язків між елементами тексту. Складання ментальної карти виявляє здатність здобувача до логічного аналізу опрацьовуваних наукових джерел та першоджерел, виявлення основних і другорядних думок.

Методика складання ментальних карт:

1. Прочитайте текст. Намалюйте в центрі листка картинку, з якою у вас асоціюється текст. Це перший мисленневий образ.

2. Від нього виразіть другорядні думки. Їх потрібно проілюструвати. (назвати).

3. Від другорядних картинок також йдуть стрілки. І так доти, доки план не стане перед вами в унаочненому вигляді.

II. Руханка.

III. Усна рефлексія:

1. Що справило на вас найбільше враження?

2. Що вам допомагало в процесі заняття для виконання завдання, а що заважало?

3. Чи є що-небудь, що здивувало вас в процесі заняття?

4. Чим ви керувалися в процесі прийняття рішення?

5. Враховувалося чи при здійсненні власних дій думку учасників групи?

6. Як ви оцінюєте свої дії і дії групи?

7. Якби ви ще раз виконували ці завдання, щоб ви змінили в моделі своєї поведінки?

Письмова рефлексія: анкетування та опитування з використанням різних методик: відповіді на питання, відкриті пропозиції, вибір із запропонованих варіантів тощо. Творчі завдання: есе, лист, наочність до теми тощо.

Література:

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.

2. Основи держави і права України: Підручник /За ред. проф. В.Л. Ортинського, проф. В.К. Грищука, М.А. Мацька. К.: Знання, 2018. 583 с.

3. Правознавство: Підручник /За відп. ред. О.В. Дзери. 10-е вид., перероб. і допов. - К.: Юрінком Інтер, 2019. 848 с.

4. Правознавство: Навч. посіб. / С.В. Дрожжина, О.О. Одінцева, В.О. Кондратьєв та ін.; За ред. С.В. Дрожжиної. К.: Знання, 2018. 350 с.

5. Правознавство: навч. посіб. /В.М. Олуйко, Р.І. Кондратьєв, Р.О. Стефанчук та ін.; за ред. Р.І. Кондратьєва. К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2018. 488 с.

6. Шляхтун П.П. Конституційне право України: Підручник. К.: Освіта України, КНТ, 2018. 592 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

ТЕМА 3. Цивільне право

Мета вивчення: сформувати знання здобувачів про основні види цивільно-правових договорів та роль цивільного права в процесі соціалізації особистості.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Зміст заняття:

1. Загальна характеристика Цивільного права України.

2. Загальні положення Цивільного права України.

3. Зобов'язальне право.

ЗАВДАННЯ I. Робота в малих групах (можливі варіанти інтерактивних методів: мозковий штурм, світове кафе, акваріум, снігова куля, відкритий мікрофон) з подальшим обговоренням питань плану заняття.

ЗАВДАННЯ II. Проблемна дискусія:

1. Чому привласнення чужого авторства є посяганням на особисті немайнові блага, але при цьому має місце також заподіяння майнової шкоди?

2. Чому закон визначає групу осіб, які не мають права на спадщину; які мають право на обов'язкову частку спадщини? Чиї інтереси захищаються у цьому випадку?

3. Поясніть латинську приказку «Віддай своє, поки воно твоє, після смерті воно не твоє».

4. Чому, якщо заповіт укладено з умовою, то умова, визначена у заповіті, має існувати на час відкриття спадщини?

5. Чому зацікавлені особи не можуть оспорити заповіт, навіть якщо їм став відомий його зміст?

6. Відповідно до чинного цивільного законодавства поясніть зміст умовного вислову «резервний спадкоємець».

ЗАВДАННЯ III. Квест: користуючись усіма доступними вам на даний момент ресурсами у продовж 10 хвилин знайдіть в Інтернеті якомога більше інформації до висвітлення проблеми «Види цивільних договорів» та сформулюйте її тезами.

ЗАВДАННЯ IV. Виконання тестових завдань.

Усна рефлексія:

1. Що справило на вас найбільше враження?

2. Що вам допомагало в процесі заняття для виконання завдання, а що заважало?

3. Чи є що-небудь, що здивувало вас в процесі заняття?

4. Чим ви керувалися в процесі прийняття рішення?

5. Враховувалося чи при здійсненні власних дій думку учасників групи?
6. Як ви оцінюєте свої дії і дії групи?
7. Якби ви ще раз виконували ці завдання, щоб ви змінили в моделі своєї поведінки?

Письмова рефлексія: анкетування та опитування з використанням різних методик: відповіді на питання, відкриті пропозиції, вибір із запропонованих варіантів тощо. Творчі завдання: есе, лист, наочність до теми.

Література:

1. Адміністративне право України. Підручник (Ювілейна серія "НЮУ 215 років"). За загальною редакцією Ю.П. Битяка. Харків: Право, 2020. 392 с.
2. Бабін І.І., Білоскурська О.В. Конституційне право: навч.-метод. пос. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 251 с.
3. Кримінальне право України. Загальна частина. Підручник. 6-те видання, перероблене і доповнене (Ювілейна серія «НЮУ 215 років»). За редакцією В.Я. Тація, В.І. Тютюгіна, В.І. Борисова. Харків: Право, 2020. 584 с.
4. Петков С. Правознавство: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2021. 340 с.
5. Правознавство: навч.посібник. 2-ге видання / за заг. ред. Петкова С.В. Київ: КНТ, 2022. 382 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4

ТЕМА: Основні положення сімейного права

Мета вивчення: сформулювати знання здобувачів про види шлюбу; види прав і обов'язків подружжя, батьків та дітей, процедуру отримання спадщини.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Зміст заняття:

1. Загальні положення про шлюб.
2. Припинення шлюбу.
3. Особисті немайнові правовідносини подружжя (правила виховання дітей, відносини в родині тощо).
4. Правовідносини батьків і дітей. Правовідносини між батьками та дітьми з приводу майна.

5. Поняття опіки, піклування, усиновлення та випадки їх встановлення.

ЗАВДАННЯ I. Практичне заняття – конференція. Здобувачі готують систему доповідей (до 10 хвилин) по кожному питанню, що висвітлює проблему. Підготовка тез доповіді, усні виступи, дискусія.

ЗАВДАННЯ II. Написання есе (тема на вибір здобувача – обсяг 1 сторінка А-4):

1. Характерні риси й особливості відносин, що регулюються сімейним правом.

2. Метод регулювання сімейно-правових відносин.

3. Історія розвитку сімейного права України.

4. Місце сімейного права в системі сучасного права України.

5. Правоздатність та дієздатність у сімейному праві.

III. Руханка.

IV. Рефлексія:

1. З якими емоціями Ви закінчуєте заняття?

2. Що Вам найбільше запам'яталося?

3. Що було для Вас складним?

4. Що берете з собою?

Література:

1. Мельник М.І. «Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність». - К.: «Атіка», 2019. – 576 с. 22. Правоохоронна та судова система України: збірник нормативно-правових актів: Довідкове видання /Упорядник Ковальчук Є.О. – Харків: вид-во «Бурун Книга», 2018. – 352 с.

2. Основи держави і права України: Підручник /За ред. проф. В.Л. Ортинського, проф. В.К. Грищука, М.А. Мацька. – К.: Знання, 2018. – 583 с.

3. Правознавство: навч. посіб. /В.М. Олуйко, Р.І. Кондратьєв, Р.О. Стефанчук та ін.; за ред. Р.І. Кондратьєва. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2018. – 488 с.

4. Семарак О.С., Семарак І.О. Основи правознавства: Навч. посіб. - К.: Знання, 2018, - 480 с. – (Вища освіта ХХІ століття).

5. Сімейне право України: Навчальний посібник /За ред. Є.О. Харитонова. – К.: Істина, 2018. – 200 с

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5

ТЕМА. Трудове право

Мета вивчення: сформувати знання здобувачів про фундаментальні проблеми трудового права, ознайомити здобувачів з основними законами трудового права України.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Зміст заняття:

1. Загальні положення трудового права України.
2. Трудова дисципліна.

ЗАВДАННЯ I. Практичне заняття-дослідження. Скласти таблицю порівняння трудового права і цивільного прав. Індивідуально-дослідницьке завдання: Чи можливо зіставити поняття «норма права» та «правова норма»?

II. Руханка.

III. Рефлексія:

1. З якими емоціями Ви закінчуєте заняття?
2. Що Вам найбільше запам'яталось?
3. Що було для Вас складним?
4. Що берете з собою?

Література:

1. Кодекс законів про працю України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

2. Правознавство: Підручник /За відп. ред. О.В. Дзери. – 10-е вид., перероб. і допов. - К.: Юрінком Інтер, 2019. – 848 с.

3. Правознавство: Навч. посіб. /С.В. Дрожжина, О.О. Одінцева, В.О. Кондратьєв та ін.; За ред. С.В. Дрожжиної. – К.: Знання, 2018. – 350 с. (Вища освіта XXI століття).

4. Правознавство: навч. посіб./В.М. Олуйко, Р.І.Кондратьєв, Р.О.Стефанчук та ін.; за ред. Р.І. Кондратьєва. –К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2018. – 488с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6

ТЕМА. Загальні положення адміністративного права

Мета вивчення: сформувані знання здобувачів про основні категорії адміністративного права, проаналізувати переваги та недоліки принципів верховенства права в адміністративному праві.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Зміст заняття:

1. Загальна характеристика адміністративного права.
2. Суб'єкти адміністративного права.
3. Сфери управління адміністративного права.
4. Адміністративна відповідальність.

ЗАВДАННЯ I. Практичне заняття-конференція. Опрацювання визначених джерел та юридичної літератури, підготовка тез доповідей, презентацій.

Мета презентації – розкрити зміст обраної теми. Обсяг – до 10 слайдів. Співвідношення тексту і малюнків обираєте довільно, на Ваш розсуд. Творчість та ініціатива вітаються. Презентаційні слайди подаються у такому змістовному наповненні та послідовності:

слайд 1:

назва дисципліни

назва теми

факультет, група

ПІБ

слайди 2, 3...:презентація матеріалу

слайд останній: висновок

Бажаю успіхів!

ЗАВДАННЯ II. Створення команд, які за певний час повинні надати свій варіант вирішення проблеми: «Роль адміністративного права у формуванні правового статусу людини і громадянина» (можливі варіанти інтерактивних методів обговорення проблеми: мозковий штурм, світове кафе, акваріум тощо).

ЗАВДАННЯ III. Підготовка здобувачами питань, що потребують колективного/групового обговорення.

IV. Рефлексія:

1. З якими емоціями Ви закінчуєте заняття?
2. Що Вам найбільше запам'яталось?
2. Що берете з собою?

Література:

1. Адміністративне право: Навч. пос. /О.І. Остапенко, З.Р. Кісіль, М.В. Ковалів, Р.В. Кісіль. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2018. – 536 с.

2. Бойко М.Д. Трудове право України: Навчальний посібник. – Вид.2-ге доповн. і перероб., - К.: Атіка, 2018. – 316 с. 16.

3. Болотіна Н.Б. Трудове право України: Підручник. – 5-те вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2018. – 860 с. – (Вища освіта ХХІ століття).

4. Бараннік Р.В. Судові, правоохоронні та правозахисні органи України. Навчальний посібник. – К.: Дакор, КНТ, 2018. – 348 с. 21.

5. Кишко-Єрлі О. Б. Правові підстави використання поновлюваних джерел енергії як різновиду природних ресурсів / О. Б. Кишко-Єрлі // Держава і право : зб. наук. праць. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2018. – Вип. 41. – С. 485–490. 10 27.

6. Краснова М.В. Компенсація шкоди за екологічним законодавством України (теоретико - правові аспекти): монографія / М.В. Краснова.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2018.-439 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7

ТЕМА: Кримінальне право

Мета вивчення: сформувати знання здобувачів про загальні положення кримінального права України, склад злочину та видів покарань.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Зміст заняття:

1. Зміст тлумачення кримінального закону.

2. Основні форми кримінальної відповідальності.

ЗАВДАННЯ І. Симпозіум (обговорення, в ході якого учасники виступають з повідомленнями, пропонуючи власний погляд на проблему. Виступ – логічно завершений текст, який є результатом самостійної роботи, час – до 10 хв.)

ЗАВДАННЯ ІІ. Виконання тестових завдань.

ІV. Рефлексія

1. З якими емоціями Ви закінчуєте заняття?

2. Що Вам найбільше запам'яталося?

3. Що було для Вас складним?

4. Що берете з собою?

Література:

1. Кримінальне право України. URL: https://www.gp.gov.ua/userfiles/17__KK.pdf.

2. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

3. Правознавство: Підручник /За відп. ред. О.В. Дзери. 10-е вид., перероб. і допов. - К.: Юрінком Інтер, 2019. 848 с.

4. Правознавство: Навч. посіб. /С.В. Дрожжина, О.О. Одінцева, В.О. Кондратьєв та ін.; За ред. С.В. Дрожжиної. К.: Знання, 2018. – 350 с.

5. Правознавство: навч. посіб./В.М. Олуйко, Р.І.Кондратьєв, Р.О.Стефанчук та ін.; за ред. Р.І. Кондратьєва. –К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2018. 488с.

6. Шляхтун П.П. Конституційне право України: Підручник. К.: Освіта

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8

ТЕМА. Сучасне міжнародне право

Мета вивчення: ознайомити здобувачів з нормами міжнародного права, видами та формами міжнародно-правової відповідальності.

Обсяг навчального часу: 2 год.

Зміст заняття:

1. Генезис міжнародного права.

2. Поняття, галузі та джерела міжнародного права.

3. Суб'єкти міжнародного права.

ЗАВДАННЯ I. Створіть наочність до теми (можливі варіанти: таблиця, схема, колаж, малюнок, кросворд, тест тощо). Ініціатива вітається.

II. Руханка.

III. Рефлексія:

1. З якими емоціями Ви закінчуєте заняття?
2. Що Вам найбільше запам'яталось?
3. Що було для Вас складним?
4. Що берете з собою?

Література:

1. Правознавство: Підручник / За відп. ред. О.В. Дзери. 10-е вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2019. 848 с.

2. Правознавство: Навч. посіб. / С.В. Дрожжина, О.О. Одінцова, В.О. Кондратьєв та ін.; За ред. С.В. Дрожжиної. К.: Знання, 2018. 350 с.

3. Правознавство: навч. посіб. /В.М. Олуйко, Р.І. Кондратьєв, Р.О. Стефанчук та ін.; за ред. Р.І. Кондратьєва. К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2018. 488 с.

4. Роль правових актів Європейського суду з прав людини в кримінальному процесі України. Проблеми законності: зб. наук. праць. № 150, 2020. С. 233-243.

5. Семарак О.С., Семарак І.О. Основи правознавства: Навч. посіб. К.: Знання, 2018, 480 с.

6 Шляхтун П.П. Конституційне право України: Підручник. К.: Освіта України, КНТ, 2018 592 с. 9 10

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВознавство»

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

ТЕМА. Теорія держави і права

Зміст заняття:

1. Правознавство як наука і навчальна дисципліна
2. Держава в правознавстві
3. Сутність, ознаки, функції і принципи права
4. Правова норма та норма права

ЗАВДАННЯ НА MOODLE: Відповідь підготувати у вигляді презентації. Мета презентації – розкрити зміст обраної теми. Обсяг – до 8 слайдів. Співвідношення тексту і малюнків обираєте довільно, на Ваш розсуд. Творчість та ініціатива вітаються. Презентаційні слайди подаються у такому змістовному наповненні та послідовності:

слайд 1:

назва дисципліни

назва теми

факультет, група

ПІБ

слайди 2, 3...: презентація матеріалу

слайд останній: висновок

Бажаю успіхів!

Література:

1. Правознавство: Підручник / За відп. ред. О.В. Дзери. 10-е вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2019. 848 с.
2. Правознавство: Навч. посіб. / С.В. Дрожжина, О.О. Одінцева, В.О. Кондратьєв та ін.; За ред. С.В. Дрожжиної. К.: Знання, 2018. 350 с.
3. Правознавство: навч. посіб. / В.М. Олуйко, Р.І. Кондратьєв, Р.О. Стефанчук та ін.; за ред. Р.І. Кондратьєва. К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2018. 488 с.

4. Роль правових актів Європейського суду з прав людини в кримінальному процесі України. Проблеми законності: зб. наук. праць. № 150. 2020. С. 233-243.

5. Семарак О.С., Семарак І.О. Основи правознавства: Навч. посіб. К.: Знання, 2018, 480 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

ТЕМА. Конституційне право

Зміст заняття:

1. Загальна характеристика Конституції України та її юридичні властивості.

2. Предмет, принципи, функції, ознаки конституційного права.

ЗАВДАННЯ НА MOODLE: Опрацювання всіх питань і складання ментальної карти до одного довільно вибраного здобувачем питання для узагальнення розуміння філософсько-освітніх ідей .

Ментальна карта – це образ не вираження смислових зв'язків між елементами тексту. Складання ментальної карти виявляє здатність здобувача до логічного аналізу опрацьовуваних наукових Джерел та першоджерел, виявлення основних і другорядних думок.

Методика складання ментальних карт:

1. Прочитайте текст. Намалюйте в центрі листка картинку, з якою у вас асоціюється текст. Це перший мисленневий образ.

2. Від нього виразіть другорядні думки. Їх потрібно проілюструвати. (назвати)

3. Від другорядних картинок також йдуть стрілки. І так доти, доки план не стане перед вами в унаочненому вигляді.

Література:

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.

2. Правознавство: Підручник /За відп. ред. О.В. Дзери. 10-е вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2019. 848 с.

3. Правознавство: Навч. посіб. /С.В. Дрожжина, О.О. Одінцева, В.О. Кондратьєв та ін.; За ред. С.В. Дрожжиної. К.: Знання, 2018. 350 с.

4. Правознавство: навч. посіб. /В.М. Олуйко, Р.І. Кондратьєв, Р.О. Стефанчук та ін.; за ред. Р.І. Кондратьєва. К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2018. 488 с.

5. Шляхтун П.П. Конституційне право України: Підручник. К.: Освіта України, КНТ, 2018. 592 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

ТЕМА. Цивільне право

Зміст заняття:

1. Загальна характеристика Цивільного права України
2. Загальні положення Цивільного права України
3. Зобов'язальне право

ЗАВДАННЯ НА MOODLE: Підготуйте відповіді на питання у вигляді тез (по три тези на кожне питання).

Література:

1. Антонов В. М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. Київ: КНТ, 2006. 520 с.

2. Основи держави і права України: Підручник /За ред. проф. В.Л Ортинського, проф. В.К. Грищука, М.А. Мацька. К.: Знання, 2018. 583 с.

3. Правознавство: Підручник /За відп. ред. О.В. Дзери. 10-е вид., перероб. і допов. - К.: Юрінком Інтер, 2019. 848 с.

4. Правознавство: Навч. посіб. /С.В. Дрожжина, О.О. Одінцева, В.О. Кондратьєв та ін.; За ред. С.В. Дрожжиної. К.: Знання, 2018. 350 с.

5. Правознавство: навч. посіб. /В.М. Олуйко, Р.І. Кондратьєв, Р.О. Стефанчук та ін.; за ред. Р.І. Кондратьєва. К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2018. 488 с.

6. Шляхтун П.П. Конституційне право України: Підручник. К.: Освіта України, КНТ, 2018. 592 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4

ТЕМА: Основні положення сімейного права

Зміст заняття:

1. Загальні положення про шлюб
2. Припинення шлюбу

3. Особисті немайнові правовідносини подружжя (правила виховання дітей, відносини в родині тощо)

4. Правовідносини батьків і дітей. Правовідносини між батьками та дітьми з приводу майна

5. Поняття опіки, піклування, усиновлення та випадки їх встановлення

ЗАВДАННЯ НА MOODLE: Написання есе (обсяг-1стрінка А-4): «Місце сімейного права серед інших галузей права України».

Література:

1. Мельник М.І. «Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність». К.: «Атіка», 2019. 576 с.

2. Правоохоронна та судова система України: збірник нормативно-правових актів: Довідкове видання /Упорядник Ковальчук Є.О. – Харків: вид-во «Бурун Книга», 2018. 352 с.

3. Основи держави і права України: Підручник /За ред. проф. В.Л Ортинського, проф. В.К. Грищука, М.А. Мацька. – К.: Знання, 2018. 583 с.

4. Правознавство: навч. посіб. /В.М. Олуйко, Р.І. Кондратьєв, Р.О. Стефанчук та ін.; за ред. Р.І. Кондратьєва. К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2018. 488 с.

5. Семарак О.С., Семарак І.О. Основи правознавства: Навч. посіб. К.: Знання, 2018. 480 с.

6. Сімейне право України: Навчальний посібник /За ред. Є.О. Харитонова. К.: Істина, 2018. 200 с

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5

ТЕМА: Трудове право

Зміст заняття:

1. Загальні положення трудового права України.

2. Трудова дисципліна.

ЗАВДАННЯ НА MOODLE: Скласти таблицю порівняння трудового права і цивільного прав.

Література:

1. Кодекс законів про працю України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

2. Правознавство: Підручник /За відп. ред. О.В. Дзери. 10-е вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2019. 848 с.

3. Правознавство: Навч. посіб. /С.В. Дрожжина, О.О. Одінцева, В.О. Кондратьєв та ін.; За ред. С.В. Дрожжиної. К.: Знання, 2018. 350 с.

4. Правознавство: навч. посіб./В.М. Олуйко, Р.І.Кондратьєв, Р.О.Стефанчук та ін.; за ред. Р.І. Кондратьєва. К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2018. 488с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6

ТЕМА: Загальні положення адміністративного права

Зміст заняття:

1. Загальна характеристика адміністративного права
2. Суб'єкти адміністративного права
3. Сфери управління адміністративного права
4. Адміністративна відповідальність

ЗАВДАННЯ НА MOODLE: Опрацюйте всі питання і підготуйте ментальну карту-відповідь на одне з обраних вами питань. Аргументуйте ваш вибір.

Література:

1. Адміністративне право: Навч. пос. /О.І. Остапенко, З.Р. Кісіль, М.В. Ковалів, Р.В. Кісіль. К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2018. 536 с.

2. Бойко М.Д. Трудове право України: Навчальний посібник. – Вид.2-ге доповн. і перероб., К.: Атіка, 2018. 316 с. 16.

3. Болотіна Н.Б. Трудове право України: Підручник. – 5-те вид., перероб. І доп. - К.: Знання, 2018. 860 с.

4. Бараннік Р.В. Судові, правоохоронні та правозахисні органи України. Навчальний посібник. К.: Дакор, КНТ, 2018. 348 с. 21.

5. Кишко-Єрлі О. Б. Правові підстави використання поновлюваних джерел енергії як різновиду природних ресурсів / О. Б. Кишко-Єрлі // Держава і право: зб. наук. праць. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2018. Вип. 41. С. 485–490

6. Краснова М.В. Компенсація шкоди за екологічним законодавством України (теоретико - правові аспекти): монографія / М.В. Краснова.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2018. 439 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7

ТЕМА: Кримінальне право

Зміст заняття:

1. Зміст тлумачення кримінального закону
2. Основні форми кримінальної відповідальності

ЗАВДАННЯ НА MOODLE: Опрацюйте всі питання та підготуйте презентацію на одне з питань.

Література:

1. Кримінальне право України. URL: https://www.gp.gov.ua/userfiles/17__KK.pdf.
2. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Правознавство: Підручник /За відп. ред. О.В. Дзери. 10-е вид., перероб. і допов. - К.: Юрінком Інтер, 2019. 848 с.
4. Правознавство: Навч. посіб. /С.В. Дрожжина, О.О. Одінцева, В.О. Кондратьєв та ін.; За ред. С.В. Дрожжиної. К.: Знання, 2018. – 350 с.
5. Правознавство: навч. посіб./В.М. Олуйко, Р.І.Кондратьєв, Р.О.Стефанчук та ін.; за ред. Р.І. Кондратьєва. К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2018. 488с.
6. Шляхтун П.П. Конституційне право України: Підручник. К.: Освіта

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8

ТЕМА: Сучасне міжнародне право

Зміст заняття:

1. Генезис міжнародного права
2. Поняття, галузі та джерела міжнародного права
3. Суб'єкти міжнародного права

ЗАВДАННЯ НА MOODLE: Створіть наочність до теми (можливі варіанти: таблиця, схема, колаж, малюнок, кросворд, тест тощо). Ініціатива вітається.

Література:

1. Правознавство: Підручник / За відп. ред. О.В. Дзери. 10-е вид., перероб. і допов. - К.: Юрінком Інтер, 2019. 848 с.
2. Правознавство: Навч. посіб. / С.В. Дрожжина, О.О. Одінцева, В.О. Кондратьєв та ін.; За ред. С.В. Дрожжиної. К.: Знання, 2018. 350 с.
3. Правознавство: навч. посіб. /В.М. Олуйко, Р.І. Кондратьєв, Р.О. Стефанчук та ін.; за ред. Р.І. Кондратьєва. К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2018. 488 с.
4. Роль правових актів Європейського суду з прав людини в кримінальному процесі України. Проблеми законності: зб. наук. праць. № 150, 2020. С. 233-243.
5. Семарак О.С., Семарак І.О. Основи правознавства: Навч. посіб. К.: Знання, 2018. 480 с.
6. Шляхтун П.П. Конституційне право України: Підручник. К.: Освіта України, КНТ, 2018 592 с.

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВознавства»

Варіант 1

1. Держава: основні ознаки та функції.
2. Правознавство: багатозначність терміну та його зміст.

Варіант 2

1. Теорії виникнення держави: причини та закономірності.
2. Суверенітет України: правовий зміст та значення.

Варіант 3

1. Джерела права України: класифікація та характеристика.
2. Повноваження Президента України згідно зі статтею 106 Конституції.

Варіант 4

1. Закон України "Про вищу освіту": ключові положення.
2. Україна як світська держава: аргументи та докази.

Варіант 5

1. Верховна Рада України: структура, повноваження та організація роботи.
2. Повноваження Президента України: порядок здійснення.

Варіант 6

1. Інститут адміністративної відповідальності: необхідність та обґрунтування.
2. Неробочий день у конституційному праві України: правовий статус.

Варіант 7

1. Цивільне право України: загальна характеристика.
2. Суб'єкти адміністративного права: класифікація та характеристика.

Варіант 8

1. Право на повагу до гідності (стаття 28 Конституції України): аналіз.
2. Взаємозв'язок правознавства та філософії.

Варіант 9

1. Юридична відповідальність: поняття та ознаки.
2. Трудове право України: предмет, завдання та значення.

Варіант 10

1. Право на освіту в Україні: аналіз статті 53 Конституції.
2. "Благо народу - вищий закон": актуальність та аргументація думки Цицерона.

Варіант 11

1. Сімейні витрати та спільна сумісна власність подружжя: правовий аспект.
2. Взаємодія релігії та права в Україні.

Варіант 12

1. Право на знання своїх прав та обов'язків: аналіз статті 57 Конституції України.
2. Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади: правовий статус.

Варіант 13

1. Кримінальне право України: поняття, завдання, система, принципи та джерела.
2. Юридична відповідальність батьків за виховання дітей.

Варіант 14

1. Рівність та гідність у правах: аналіз статті 21 Конституції України.
2. Відмінність норм моралі від норм права.

Варіант 15

1. Кримінальний кодекс України: зміст та структура.
2. Роль права в Україні: поняття та значення.

Варіант 16

1. Правовий захист інформації: поняття та необхідність.
2. Академічна доброчесність: причини недостатньої уваги дослідників.

Варіант 17

1. Система прав людини в Україні: характеристика.
2. Сімейний кодекс України: сутність, структура та значення.

Варіант 18

1. Президент України як гарант Конституції: повноваження та обов'язки.
2. Теорії походження держави: аналіз та особисті переконання.

Варіант 19

1. Повна цивільна дієздатність: умови набуття.
2. Зобов'язання: поняття та підстави виникнення.

Варіант 20

1. Конституційні права на свободу думки, слова та віросповідання: характеристика.
2. Основні функції міністрів в Україні.

Варіант 21

1. Порушення прав людини в Україні: аналіз та аргументація.
2. Україна як світська держава: аргументи на користь.

Варіант 22

1. Порушення академічної доброчесності: правовий аналіз (Закон України "Про освіту").
2. Юридична відповідальність: поняття, ознаки, принципи, види та функції.

Варіант 23

1. Виховна функція Конституції України: роз'яснення для громадянина Петренка С.
2. Джерела права України: класифікація та характеристика.

Варіант 24

1. Україна як світська держава: аргументи на користь.
2. Державна мова в Україні: поняття та співвідношення з офіційними мовами.

Варіант 25

1. Адміністративна відповідальність неповнолітніх: правовий аналіз та застосування.
2. Академічна недоброчесність в Україні: типологія та класифікація порушень. (

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Варіант 1

1. Правознавство як самостійна галузь суспільствознавства виокремилося у:

- а) X ст.;
- б) XV ст.;
- в) IV-III ст. до н.е.;

2. Суверенна, політико-територіальна організація влади певної частини населення в соціально неоднорідному суспільстві, що має спеціальний апарат управління і примусу, здатна за допомогою права свої веління робити загальнообов'язковими для населення всієї країни, а також здійснювати керівництво і управління загальносуспільними справами:

- а) держава;
- б) влада;
- в) конституція;

3. Монополія церкви у правлінні мала місце в добу:

- а) античності;
- б) середньовіччя;
- в) Просвітництва;

4. До якого органу треба звертатись в разі порушення прав людини?

- а) суд;
- б) міську раду;
- в) Верховну раду;

5. Автор музики Державного Гімну України?

- а) М. Вербицький;
- б) М. Коцюбинський;
- в) Т. Шевченко;

6. Богиня правосуддя:

- а) Ісіда;
- б) Нефтида;
- в) Феміда;

7. Який кодекс має своїм завданням правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від злочинних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання злочинам:

- а) кримінальний кодекс України;
- б) адміністративний кодекс України;
- в) податковий кодекс України;

8. Правознавство – це дисципліна, яка вивчає процеси права:

- а) в Україні;
- б) у сучасному світі;
- в) взагалі;

9. День Конституції українці святкують:

- а) 30 липня;
- б) 26 серпня;
- в) 28 червня;

10. Назвіть прізвище та ім'я другого Президента України:

- а) Віктор Янукович;
- б) Віктор Ющенко;
- в) Леонід Кучма;

Варіант 2

1. Людина перейшла вулицю у недозволеному місці. Норми якої галузі права вона порушила:

- а) трудового права;
- б) адміністративного права,
- в) державного права.

2. Частина норми права, в якій подаються юридичні наслідки виконання чи невиконання правила поведінки:

- а) диспозиція;
- б) гіпотеза;
- в) санкція.

3. Особливий інститут правової системи, якому належить правове верховенство по відношенню до всіх її актів:

а) право;

б) закон;

в) конституція.

4. Суб'єктивне право особи, яке виявляє собою способи її можливої поведінки.

а) свобода;

б) мораль;

в) розум.

5. Фундаментальна галузь права, органічно пов'язана з виконавчою владою; є сукупністю юридичних норм, які регулюють суспільні відносини управлінського характеру переважно у сфері державного управління в процесі здійснення завдань і функцій виконавчої влади:

а) адміністративне право;

б) сімейне право;

в) конституційне право.

6. Найвищий орган виконавчої влади, який перебуває у подвійному підпорядкуванні, оскільки згідно з Конституцією він відповідальний перед Президентом України та підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України:

а) Кабінет Міністрів України;

б) центральні органи виконавчої влади;

в) державні комітети.

7. Частина норми права, що містить умови, обставини, при настанні яких можна чи необхідно використовувати правило, яке міститься в диспозиції:

а) угруповання;

б) гіпотеза;

в) санкція.

8. Правовий документ, зроблений у встановленій законом формі розпорядження дієздатного громадянина на випадок смерті про належне йому майно.

а) закон;

б)заповіт;

в)договір.

9. Суспільство у епоху Середньовіччя:

а) сукупність людей, які живуть за законами справедливості;

б) град земний , який прагне до граду небесного;

в) система соціальних дій людей, сенс яких визначається виробленням цінностей;

10. Частина правової норми, яка описує правило поведінки, називається:

а) санкція;

б) диспозиція;

в) гіпотеза.

Варіант 3

1. Результат інтелектуальної, творчої діяльності однієї людини або кількох осіб:

а) інтелектуальна власність;

б) авторське право;

в) суміжні права;

2. Первинним та основним осередком суспільства є:

а)людина;

б)сім`я;

в)держава.

3. Обсяг і межі благ, які держава зобов'язалася гарантувати людині і суспільству:

а)щастя і багатство;

б)здоров'я і мораль;

в)права і свободу.

4. Визначена законом міра можливої поведінки особи:

а)основне право;

б)основний обов'язок;

в)свобода.

5. Галузь права України, що регулює відносини, які виникають у процесі реалізації особою права на працю:

- а) трудове право;
- б) сімейне право;
- в) конституційне право.

6. Англосаксонська правова сім'я с утвердилась в:

- а). Франції, Німеччині;
- б). США, Великобританії;
- в). Україні, Іспанії.

7. Свідоме і сумлінне додержання працівниками порядку колективної праці:

- а) строк випробування;
- б) трудовий договір;
- в) трудова дисципліна.

8. Заборонено звільняти за ініціативою адміністрації:

- а) вагітних жінок;
- б) самотніх жінок, у яких немає чоловіка;
- в) жінок, які мають дітей до 5 років;

9. Булінг це:

- а) агресивне переслідування одного з членів колективу (особливо колективу школярів і студентів, але також і колег з боку іншого члена колективу) ;
- б) залицяння;
- в) поважне ставлення однієї людини до іншої;

10. Винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу:

- а) заробітна плата;
- б) премія;
- в) винагорода.

Варіант 4

1. Набір виключних прав, які дозволяють авторам літературних, мистецьких та наукових творів отримати соціальні блага від результатів своєї творчої діяльності:

- а) інтелектуальна власність;
- б) авторське право;
- в) суміжні права;

2. Категорична заборона певних дій, що ґрунтуються на глибокій вірі в неминучу кару за порушення цієї заборони:

- а) сумнів;
- б) імператив;
- в) табу;

3. Робочий час:

- а) це установлений законодавством відрізок календарного часу, протягом якого працівник відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку, графіка роботи та умов трудового договору повинен виконувати свої трудові обов'язки;
- б) вид робочого часу, який менший від нормованого (менший за 40 годин на тиждень) і встановлюється за особистою угодою між працівником і власником;
- в) час протягом якого працівники вільні від обов'язку працювати і вправі використовувати його на свій розсуд.

4. Індивідуальні трудові спори:

- а) неврегульовані розбіжності щодо застосування норм трудового законодавства, які виникають між працівником і власником підприємств, установ, організацій тощо;
- б) розбіжності, що виникли між чоловіком і жінкою;
- в) протиправна карана дія;

5. Теза про те, що людина від народження є «чистою дошкою» належить:

- а) Р. Декарту;
- б) Г. Лейбніцу;
- в) Дж. Локку;

6. Разовий або періодичний характер, обмежений у часі:

- а) пенсії;
- б) соціальне забезпечення;
- в) допомоги;

7. Самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торгівельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому Господарським кодексом України та іншими законами:

- а) підприємство;
- б) корпорації;
- в) холдингові компанії.

8. Купівля українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в іноземних суб'єктів господарської діяльності товарів з ввезенням або без ввезення цих товарів на територію України, включаючи купівлю товарів, призначених для власного споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами:

- а) імпорт;
- б) експорт;
- в) господарська діяльність;

9. Податки:

- а) особливий товар, що є загальною еквівалентною формою вартості інших товарів;
- б) розмір податку на одиницю оподаткування, встановлений в законодавчому порядку;
- в) встановлені вищим органом законодавчої влади обов'язкові платежі, які сплачують фізичні та юридичні особи до бюджету у розмірах і у терміни, передбачених законодавством;

10. Особа, якій доручено провести дослідження матеріальних об'єктів, явищ і процесів, що містять інформацію про обставини справи, і дати висновок з питань, які виникають під час розгляду справи і стосуються сфери її спеціальних знань:

- а) експерт;
- б) учасник;
- в) спеціаліст.

Варіант 5

1. Метод координації, надає можливість суб'єктам правовідносин самим визначати свою поведінку в межах правових приписів.:

- а) диспозитивний метод;
- б) імперативний метод;
- в) діалектичний метод;

2. Функція конституційного права котра полягає в тому, що для всіх галузей права вихідними є встановлені нормами конституційного права принципи організації та функціонування державного та суспільного ладу, визначені ним основи права та свободи людини та громадянина:

- а) системоутворююча ;
- б) інформаційна;
- в) ідеологічна;

3. Конституція, як акті влади, вперше виникла в:

- а) Давньому Римі;
- б) Новий час;
- в) Відродження.

4. Конституція як основний Закон України була прийняття:

- а) 28 серпня 1996р.;
- б) 28 червня 1996р.;
- в) 28 липня 1996р.;

5. Міри конституційно-правової відповідальності, що мають на меті покарання правопорушників:

- а) штрафні санкції;
 - б) санкції припинення;
 - в) правопоновлюючі санкції;
6. Автор роботи «Левіафан»:
- а) Ж.Ж.Руссо;
 - б) Дж.Локк;
 - в) Т. Гоббс.
7. Т.Гоббс виявляє моральний критерій поведінки людини в:
- а) праві;
 - б) філософії;
 - в) релігії.
8. Автор загального принципу природного стану «війна всіх проти всіх»:
- а) Аристотель;
 - б) Т.Гоббс;
 - в) Н.Макіавеллі;
9. Т.Гоббс підкреслює, що держава виникає тоді, коли на місце «природного права», «права війни всіх проти всіх» з'являється:
- а) політичний розум;
 - б) філософський розум;
 - в) правовий розум;
10. На думку Т.Гоббс найкращою формою правління є:
- а) абсолютна монархія;
 - б) аристократія;
 - в) демократія.

Варіант 6

1. Автор «Теорії суспільного договору»:
- а) Дж. Локк;
 - б) І. Кант;
 - в) Платон;
2. Теорія, яка пояснює виникнення і існування держави божою волею:

а) психологічна;

б) теологічна;

в) органічна;

3. Автор роботи «Государ»:

а) Сократ ;

б) Н.Макіавеллі;

в) Т.Гоббс;

4. Аристотель і Конфуцій належать до теорії походження держави:

а) патріархальної;

б) договірної;

в) насильства;

5. Формальний інститут, який є формою організації політичної спільноти під управлінням уряду або прем'єр-міністра:

а) мораль;

б) сім'я;

в) держава;

6. Правильні типи суспільного устрою за Аристотелем:

а) монархія, аристократія, політія;

б) демократія, монархія, тиранія;

в) монархія, олігархія, тимократія.

7. Ситуація, коли переслідується влада і інтереси заможних громадян:

а) демократія;

б) олігархія;

в) монархія.

8. Ситуація при якій відбувається правління однієї людини:

а) демократія;

б) олігархія;

в) монархія.

9. Ситуація, коли відбувається правління декількох людей, які дотримуються інтереси всього народу:

- а) монархія;
- б) демократія;
- в) аристократія;

10. Ситуація, коли переслідуються приватні вигоди однієї людини:

- а) монархія;
- б) демократія;
- в) тиранія;

Варіант 7

1. Система правління, при якій законодавча влада належить парламенту, виконавча - уряду, відповідальному перед парламентом, а монарх виконує декоративну роль «царює, але не править»:

- а) парламентська монархія;
- б) дуалістична монархія;
- в) абсолютна монархія;

2. При республіканській формі правління - глава держави президент, але він призначає уряд з урахуванням розкладу політичних сил в парламенті:

- а) президентська республіка;
- б) змішана республіка;
- в) парламентська республіка;

3. Форма державного устрою, що об'єднує відносно самостійні державні утворення, які поряд з наявністю спільних федеративних органів влади і законів можуть мати власну Конституцію, свою правову та судову системи, органи влади та громадянство:

- а) унітарна держава ;
- б) федерація;
- в) конфедерація;

4. Швейцарія за формою державного устрою є державою :

- а) конфедераційною;
- б) унітарною;
- в) федерацією;

5. Форма державного режиму заснована на системі гуманістичних принципів здійснення державної влади, визнанні свобод і прав людини, забезпеченні рівності всіх перед законом:

- а) ліберально-демократична;
- б) консервативно-демократична;
- в) радикально-демократична;

6. Неправильні типи суспільного устрою за Аристотелем:

- а) тиранія, олігархія, демократія;
- б) тиранія, олігархія, монархія;
- в) тиранія, аристократія, демократія;

7. Демократична форма державного режиму може бути:

- а) ліберальною, консервативною, радикальною;
- б) деспотичною, тиранічною, тоталітарною;
- в) деспотичною, тиранічною, ліберальною;

8. Система загальнообов'язкових правил і норм, встановлюваних державою:

- а) політика;
- б) закон;
- в) право;

9. Структура норми права:

- а) гіпотеза, диспозиція, санкція;
- б) факт, диспозиція, санкція;
- в) теорія, диспозиція, санкція;

10. Функція права, яка полягає у визначенні правовими нормами майбутньої поведінки людей, закріпленні в правових нормах тих суспільних відносин, які вже об'єктивно склалися:

- а) охоронна;
- б) виховна;
- в) регулятивна;

Варіант 8

1. Функція права, яка полягає в закріпленні в правових нормах певних правових цінностей, а також створенні специфічного впливу на суб'єктів правовідносин:

- а) охоронна;
- б) виховна;
- в) регулятивна;

2. Праворозуміння це:

- а) форма суспільної свідомості, що містить в собі сукупність поглядів, почуттів, теорій та концепцій, які характеризують відношення особи, суспільної групи і суспільства в цілому до чинного чи бажаного права;
- б) філософсько-правова категорія, що представляє собою процес розумової діяльності, підсумком якої виступають конкретні знання про закономірності буття права, спрямованих на пошук і синтезування універсальних правових принципів за допомогою яких формується практика правотворчості і правореалізації;
- в) душевна чеснота, яка полягає в тому, щоб усім відплатити по заслугах;

3. Внутрішній посил до дій, необхідний фундамент, який характеризує людину як моральну істоту, як розвинену особистість:

- а) юридичний закон ;
- б) моральний закон;
- в) легальний закон;

4. Україна за формою державного устрою є державою :

- а) конфедераційною;
- б) унітарною;
- в) федерацією;

5. Визначення справедливості:

- а) справедливість - це переважно принцип розподілу матеріальних благ і грошових коштів;
- б) справедливість - це принцип, що регулює відносини між людьми;
- в) справедливість - це відплата "кращим" - "кращого";

6. Згідно етичному антропоцентризму поведінку і вчинки людини визначають:
- а) вродженими біологічними і матеріальними потребами людини;
 - б) моральним обов'язком;
 - в) волею Бога;
7. Борг - це те, що виконується в силу:
- а) професійних обов'язків;
 - б) вимоги совісті і слідства морального ідеалу;
 - в) наказу начальника;
8. До совісті людини відносяться перераховані властивості, окрім:
- а) внутрішнє знання добра і зла;
 - б) вимога категоричного імперативу;
 - в) симптом психічного розладу;
9. Підставою мусульманського законодавства, що регулює діяльність у галузі охорони здоров'я:
- а) є національні інтереси;
 - б) є звід канонічних законів ісламу; в) є інтереси науки;
10. Право лікаря на лжесвідчення безнадійному хворому не може бути універсальним через існування:
- а) антропологічного розуміння смерті як стадії життя;
 - б) різноманітності психоемоційних характеристик особистості;
 - в) всі перераховані причини;

Варіант 9

1. Галузь системи права України, що регулює суспільні відносини які складаються у процесі організації та діяльності органів виконавчої влади, внутрішньо-організаційній діяльності інших державних органів:
- а) Адміністративне право;
 - б) Конституційне право;
 - в) Сімейне право;
2. Хома (Фома) Аквінський був прихильником теорії:
- а) теологічної;

б) договірної;

в) психологічної;

3. Населення держави це:

а) організація суспільства, де наявне єднання інтересів, традицій, культури, обумовлених як єдністю нації, народності, системи родинних відносин, так і приналежністю до визначеної території;

б) форма об'єднання суспільства, у якій влада апарату управління діє в межах визначеної території;

в) організація влади, що спирається на систему органів, які здійснюють владний примус до виконання, дотримання закону.

4. У сучасній юриспруденції сформувалися три основні напрямки концепцій, які поєднують більше двох десятків теорій розуміння права:

а) нормативна, соціологічна, моральна;

б) нормативна, соціологічна, філософська;

в) нормативна, соціологічна, політологічна;

5. Відособлена частина галузі права, сукупність юридичних норм, які регулюють певну групу однорідних суспільних відносин, як правило у межах галузі права:

а) інститут права;

б) інститут соціології;

в) інститут політології.

6. На Козацькій Раді Конституція Пилипа Орлика була прийнята:

а) 04.04.1710р.;

б) 10.04.1710р.;

в) 05.04.1710р.;

7. Відповідно до антропологічного вчення, злочинність є явищем біологічним і підкоряється фізіологічним, а також психологічним законам, біля витоків антропологічної школи стояли:

а) Ч. Ломброзо та З.Фрейд;

б) Ч. Ломброзо та Е. Феррі;

- в) З.Фрейд та Е. Феррі;
8. Конституція як основний Закон України була прийнята:
- а) 28 серпня 1996р.;
- б) 28 червня 1996р.;
- в) 28 липня 1996р.;
9. Автор роботи «Левіафан»:
- а) Ж.Ж.Руссо;
- б) Дж.Локк;
- в) Т. Гоббс.
10. Суб'єктивне право особи, яке виявляє собою способи її можливої поведінки.
- а)свобода;
- б)мораль;
- в)розум.

Варіант 10

1. Правознавство (юриспруденція) як самостійна галузь суспільствознавства виокремилося у:
- а)X ст.;
- б)XV ст.;
- в) IV-III ст. до н.е.;
2. Частина норми права, в якій подаються юридичні наслідки виконання чи невиконання правила поведінки:
- а)диспозиція;
- б)гіпотеза;
- в)санкція.
3. Обсяг і межі благ, які держава зобов'язалася гарантувати людині і суспільству:
- а)щастя і багатство;
- б)здоров'я і мораль;
- в)права і свободу.
4. Індивідуальні трудові спори:

а) неврегульовані розбіжності щодо застосування норм трудового законодавства, які виникають між працівником і власником підприємств, установ, організацій;

б) розбіжності, що виникли між чоловіком і жінкою;

в) протиправна карана дія;

5. Міри конституційно-правової відповідальності, що мають на меті покарання правопорушників:

а) штрафні санкції;

б) санкції припинення;

в) правопоновлюючі санкції;

6. Правильні типи суспільного устрою за Аристотелем:

а) монархія, аристократія, політія;

б) демократія, монархія, тиранія;

в) монархія, олігархія, тимократія.

7. Демократична форма державного режиму може бути:

а) ліберальною, консервативною, радикальною;

б) деспотичною, тиранічною, тоталітарною;

в) деспотичною, тиранічною, ліберальною;

8. До совісті людини відносяться перераховані властивості, окрім:

а) внутрішнє знання добра і зла; б) вимога категоричного імперативу;

в) симптом психічного розладу;

9. Автор роботи «Левіафан»:

а) Ж.Ж.Руссо;

б) Дж.Локк;

в) Т. Гоббс.

10. Суб'єктивне право особи, яке виявляє собою способи її можливої поведінки:

а) свобода;

б) мораль;

в) розум.

ТЕМИ ЕСЕ

(довільний вибір здобувача)

- Право та мораль: точки дотику та розбіжності.
- Адміністративна відповідальність юридичних осіб в освіті
- Правопорушення: причини та класифікація.
- Юридична відповідальність: види та сутність.
- Конституція України: фундамент держави.
- Державна символіка України: значення та роль.
- Конституційні обов'язки громадян України.
- Адміністративне право України: правопорушення та відповідальність.
- Адміністративна відповідальність неповнолітніх: специфіка.
- Цивільне право: правоздатність та дієздатність.
- Реалізація цивільних прав та обов'язків.
- Шлюб: умови та процедура укладання.
- Аліментні зобов'язання: види та особливості.
- Джерела трудового права України.
- Трудові правовідносини: виникнення, зміна, припинення.
- Контракт як особлива форма трудового договору.
- Колективний трудовий договір: значення та зміст.
- Працевлаштування: умови та порядок.
- Працевлаштування випускників: особливості.
- Колективні трудові спори: порядок вирішення.
- Соціальний захист: конституційні гарантії.
- Трудові пенсії в Україні.
- Право на охорону здоров'я: юридичні гарантії.
- Працевлаштування та соціальний захист осіб з інвалідністю.
- Правовий статус підприємств в Україні.
- Фінансове право України
- Бюджетна система України: структура та функції.

Есе – форма самостійної роботи здобувача, метою якої є формування вміння здобувача формулювати свою точку зору і аргументовано відстоювати її, використовуючи отримані, під час вивчення дисципліни знання. Есе не є рефератом, тому не має мати описовий характер. Написання есе сприяє розвитку творчих, аналітичних здібностей здобувача.

Вимоги до написання есе:

- виокремлення в структурі тексту короткого вступу, змістовної основної частини і обґрунтованих висновків;
- чіткість формулювання суті проблеми;
- залучення правового матеріалу для розкриття суті проблем;
- поєднання глибини і всебічності розгляду проблеми з доступністю і чіткістю презентації власної позиції;
- логічність і послідовність викладу власної позиції;
- самостійність мислення і оригінальність викладу матеріалу;
- використання набутих правових знань;
- оперування юридичною термінологією;
- відсутність т. зв. «безкавичного» цитування правових першоджерел та інших наукових чи популярних робіт, тобто плагіату;
- використання рекомендованої до курсу літератури, лекційного матеріалу та матеріалу практичних занять;
- обсяг есе – 2-3 ст. друкованого тексту (А4, поля – 2 см, шрифт – 14, інтервал – 1,5).

У правому верхньому кутку аркуша треба вказати П.І.П. здобувача, факультет, курс, групу, дату виконання.

Рис.1. Зразок оформлення титульної сторінки есе

<p>Міністерство освіти і науки України ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» <i>Кафедра філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін</i></p> <p>ЕСЕ на тему: «Право і мораль: єдність і відмінність»</p> <p>Підготував (ла): здобувач групи денної форми навчання/заочної форми навчання ПІБ _____</p> <p>Перевірив (ла) викладач: ПІБ _____ (вчений ступінь, вчене звання)</p> <p>Бал: _____</p> <p>Дніпро-Слов'янськ – (рік)</p>
--

ДОДАТОК 2

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Словесні: лекція (інформаційна, проблемна, з елементами бесіди, з розбором конкретних ситуацій), навчальна дискусія. Наочні: спостереження, ілюстрування. Практичні: вправи різних типів, ситуативне моделювання. Репродуктивні: відтворення, катехізична бесіда. Методи за логікою руху змісту навчального матеріалу: дедуктивні, індуктивні, конкретизація. Методи стимулювання та мотивації навчання: дискусії (пізнавальні, навчальні), аналіз виробничих ситуацій, імітаційні вправи, рольове та ігрове моделювання

ДОДАТОК 3

МЕТОДИ І ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1) *Метод усного контролю*: основне запитання, додаткові, допоміжні; запитання у вигляді проблеми; індивідуальне, фронтальне опитування і комбіноване, усний контроль (під час опитування, бесіди, доповіді, читання тексту, повідомлення на задану тему та ін.).

2) *Метод письмового контролю* (контрольне завдання, тест у письмовій формі, есе, виклад матеріалу на задану тему в письмовому вигляді тощо).

3) *Метод тестового контролю*.

4) *Комбінований контроль; презентація СРС*.

ДОДАТОК 4

Критерії оцінювання результатів навчання

Результати навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни визначаються у балах, що виставляються згідно з критеріями оцінювання, затвердженими в ДДПУ, а саме за 100-бальною шкалою та національною п'ятибальною шкалою для заліків «зараховано», «незараховано»).

Навчальна дисципліна оцінюється максимальною оцінкою у 100 балів.

Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

За накопичувальною 100 - бальною шкалою	За національною шкалою	
	<i>для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт</i>	<i>для заліків</i>
90 -100 балів	відмінно	зараховано
89 - 75 балів	добре	
60 - 74 балів	задовільно	
26 - 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 - 25 балів	неприйнято	

Критерії оцінювання заліку:

- на оцінку **«зараховано» (60-100 балів)** заслуговує здобувач вищої освіти, який за час відвідування лекційних, практичних та/або лабораторних занять й за виконану самостійну роботу отримав зазначену кількість балів протягом семестру;

- оцінка **«не зараховано» (0-59 балів)** виставляється здобувачеві вищої освіти, який за час відвідування лекційних, практичних та/або лабораторних занять й за виконану самостійну роботу не набрав 60 балів упродовж семестру, він має прогалини в знаннях основного навчально-програмного матеріалу.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за лекції здійснюється за такими критеріями: присутність здобувача на лекції, складання її конспекту та активна участь у перебігу лекції.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих під час практичного заняття здійснюється за такими критеріями:

- під час опитувань – за повну й ґрунтовну відповідь на сформульоване запитання з теми заняття;

- під час тестування – за правильні відповіді на запитання тесту з теми заняття;

- у процесі виконання ситуаційних вправ і завдань – за запропонований правильний алгоритм (послідовність) виконання завдання; за знання теоретичних основ проблеми, порушеної в завданні; за володіння формулами й математичними методами, необхідними для виконання завдання; за отриманий правильний результат.

Оцінювання рефератів, доповідей, есе, презентацій тощо за визначеними темами здійснюється відповідно до таких критеріїв:

- за повноту та використання сучасних концепцій і джерел інформації (крім лекційного конспекту, має бути ще не менше трьох джерел інформації);
- за оформлення роботи згідно з вимогами і наявність посилань на використану літературу та джерела;
- за наявність змістовних висновків;
- за глибокі знання навчального матеріалу, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах.

У разі виявлення невідповідності результатів навчання окремим критеріям із тієї чи тієї форми контролю знань кількість балів, яка виставляється здобувачу, може бути знижена:

- за неповну відповідь;
- за кожну неправильну відповідь;
- за невчасне виконання завдання;
- за недостовірність поданої інформації;
- за недостатнє розкриття теми;
- за відсутність посилань на літературні джерела.

Результати поточних контролів рівня знань здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання (у вигляді певної кількості отриманих балів) обов'язково доводяться викладачем наприкінці кожного заняття до їхнього відома, виставляються в Журнал обліку роботи академічної групи та є підставою для одержання допуску до підсумкового контролю.

Оцінювання результатів навчання у формі семестрового заліку проводиться по закінченні вивчення навчальної дисципліни, зазвичай, на

останньому практичному та/або лабораторному занятті або в період до початку екзаменаційної сесії відповідно до графіка освітнього процесу.

На останньому аудиторному занятті викладач зобов'язаний оголосити здобувачам вищої освіти відкрито (у присутності групи) накопичені ними бали поточного оцінювання з навчальної дисципліни, отримані під час лекційних, практичних та/або лабораторних занять та за виконану самостійну роботу. Залік, як форма контролю, передбачає зарахування здобувачеві балів, накопичених за результатами поточного оцінювання з навчальної дисципліни (за наявності у здобувача не менше 60 балів за поточну роботу – без додаткового опитування) й не вимагає обов'язкової присутності здобувача вищої освіти.

Здобувач має право (за бажанням) підвищити власний результат оцінювання в балах з навчальної дисципліни, де формою контролю є залік, шляхом виконання завдань самостійної роботи, але не пізніше ніж до початку екзаменаційної сесії

ДОДАТОК 5

Етикет он-лайн комунікації при дистанційній роботі

(Zoom, Google Meet, Skype тощо)

Як поводитися під час відео конференції? Як і будь який вид діяльності он-лайн спілкування потребує підготовки, дотримання певних правил і відповідальності. Під час живого спілкування прийнято дивитися співрозмовнику в очі. Така ж історія з комунікацією за допомогою відеозв'язку, тому слід дивитися в камеру. Слухаючи когось, можна опустити очі: людина, яка дивиться в об'єктив камери, цього не помітить. Якщо не висловлюєтесь у даний час, краще вимкнути звук. Це своєрідне правило нової реальності, такий собі карантинний діджитал-етикет. Сторонній шум дійсно може заважати іншому учаснику відео конференції формулювати свої думки

Якщо ви готуетесь до участі в чаті подбайте, щоб: смартфон (планшет або ноутбук) був заряджений; Інтернет оплачений; домашні були попереджені, що

заважати вам не бажано. І ще: переведіть месенджери в режим Mute або вийдіть з них на деякий час, щоб не відволікатися на повідомлення. Отже, зручний формат ділової онлайн-комунікації відомий, основний вектор поведінки під час такого спілкування окреслений. Можливо, з часом з'являться нові правила гри, однак, на даний момент сміливо можна користуватися перерахованими практичними рекомендаціями.

Основні правила мережевого етикету.

1. Поставте себе на місце людини, з якою розмовляєте «не робіть іншим те, чого не хочете отримати від них самих». Будьте терплячі й чемні.

2. Дотримуйтесь такої самої поведінки, що й у реальному житті. Люди інколи забувають про те, що «за екраном» знаходиться жива людина, і вважають, що в мережі правила поведінки не такі самі, як у звичайному житті.

3. Пам'ятайте, що перебуваєте у віртуальному просторі. Якщо вирішили втрутитися в якусь дискусію, то можете зашкодити іншим.

4. Поважайте час і можливості інших. Відправляючи людині свій лист, поміркуйте, чи він справді потрібен їй.

5. Краще не втручатися у конфлікти та не допускати їх.

6. Не зловживайте можливостями. Деякі люди в Інтернеті почувають себе професіоналами. Однак це зовсім не означає, що такою перевагою можна користуватися.

7. Вибачайте іншим їхні помилки. Коли хтось припускається помилки – будьте до нього поблажливі. Якщо ж вирішили звернути увагу користувача на припущену помилку, зробіть це коректно й в приватному листі.

8. І головне – поважайте право на приватне листування, не читайте чужі повідомлення.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

При вивченні навчальної дисципліни «Правознавство» здобувач повинен знати, що її викладання ґрунтується на засадах академічної доброчесності – сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання або наукових (творчих) досягнень. Порухеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання; повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми.

Плагіат - оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (пункт (в) ст. 50 Закону України "Про авторське право і суміжні права").

Академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства (ч. 4 ст. 42 Закону України "Про освіту").

Науковий результат - нове наукове знання, одержане в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксоване на носіях інформації. Науковий результат може бути у формі звіту, опублікованої наукової статті, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття, проекту нормативно-правового акту, нормативного документа або науково-методичних документів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових

досліджень або містить наукову складову, тощо (п. 22 ст. 1 Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність").

Науково-технічна інформація - будь-які відомості та/або дані про вітчизняні та зарубіжні досягнення науки, техніки і виробництва, одержані в ході науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та громадської діяльності, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді (абзац другий ст. 1 Закону України "Про науково-технічну інформацію").

Фундаментальні принципи академічної доброчесності: *надійність* полягає у забезпеченні якості досліджень, що відображено в структурі, методології, аналізі та використанні ресурсів; *чесність* у розробці, проведенні, перегляді, звітуванні та комунікації, щодо досліджень у прозорий, чесний, повний і неупереджений спосіб; *повага* до колег, учасників досліджень, суспільства, екосистем, культурної спадщини та навколишнього середовища; *відповідальність* за дослідження від ідеї до публікації, за його керівництво та організацію, навчання, нагляд і наставництво, а також за його ширший вплив.

ВПРАВИ ДЛЯ ТРЕНІНГІВ

«Це класно»

Учасники тренінгу сідають у коло. Викладач пропонує учасникам, назвати своє ім'я і назвати самі важливі права (*наприклад, «Я – Єгор, в мене є право на життя»*). У відповідь на кожну фразу всі учасники вигукують «Це класно!» і водночас піднімають вгору великий палець.

«Ім'я»

Учасники тренінгу сідають у коло. Викладач пропонує здобувачам по черзі називати своє ім'я та позитивну рису характеру чи поведінки на першу літеру імені (*наприклад, «Я – Артем і я активний»*).

«Риси імен»

Учасники тренінгу сідають у коло. Викладач пропонує на аркуші по вертикалі написати своє ім'я і проти кожної літери написати якість свого характеру, котру ви в собі знаєте та цінуєте. (*наприклад, «Я – Ганна і Г – гармонійна, А- активна в позиції комунікації, Н- наполеглива, Н- надійна, А – акуратна»*).

«Дві правди і одна брехня»

Учасники тренінгу сідають у коло. Викладач просить кожного учасника назвати своє ім'я і сказати про себе два істинних твердження і одне неправдиве. Аудиторія має вгадати, яке твердження є неправдою.

«Повторення вивченого»

Учасники тренінгу пишуть на аркушах важливі питання з вивченої теми, кладуть у капелюх, потім по черзі учасники тренінгу витягують аркуш і відповідають на запитання.

«Асоціативний куц «Право»

Здобувачі по черзі називають слова, які у них асоціюються із словом «суд», «адвокат», «юрист» або «шлюб» (*наприклад, поняття «шлюб» - це союз чоловіка і жінки*). Потім формулюють визначення «правознавства».

«Рекламний плакат»

Групи отримують завдання намалювати плакат.

1-ша група. – Реклама фірми.

2-га група. – Антиреклама фірми.

«Правовий хокей»

Групи задають по черзі одна одній запитання по темі заняття.

«Портрет юриста»

Здобувачі висловлюють думки, які риси, якості необхідні для людей, що збираються обрати професію юриста: високі моральні якості, принциповість, чесність, відповідальність, висока кваліфікація, достатній рівень юридичної підготовки.

«Цікаве ім'я»

Учасники (здобувачі) розміщуються на стільцях по колу і тренер (викладач) пропонує кожному розповісти щось цікаве, кумедне, незвичайне про своє ім'я, щоб допомогти здобувачам запам'ятати ім'я промовця та асоціювати це ім'я з конкретною особою члена тренінгу.

«Моменти в житті»

Матеріали - аркуші паперу, тверді основи для письма, олівці, ручки. Процедура: учасники отримують письмове приладдя і розташовуються на стільцях по колу. Тренер пропонує кожному сформулювати тему щодо особистого життя (про незвичайний факт біографії, кумедну, дивовижну історію тощо), яку учасник може розповісти іншим членам групи. Тренер збирає аркуші, зачитує зміст і представляє автора.

«20 бажань»

Матеріали - приладдя для письма. Тренер пропонує учасникам 20 разів закінчити речення, яке починається словами "Я хочу...". Записують усі бажання, які спадають на думку, не дбаючи про їхню реалістичність або прийнятність для інших.

«Щоб говорити правду»

Кожен учасник говорить про себе 4 твердження – три з них відповідають дійсності, а одне хибне. Учасники повинні визначити і записати, яке твердження на їх думку не є характерним для даної людини.

«Перетворення»

Учасники тренінгу повинні закінчити речення. Наприклад: “Якби я був книгою, то був би...”, “Якби я був їжею, то хотів би бути...”, “Якби я був предметом меблі, то був би...”

«Міфи та реальність»

Ресурси: ватман, маркери. На ватмані потрібно накреслити дві колонки – міфи і реальність. Тренер (викладач) надає роздатковий матеріал з теми або зачитує правдиві і неправдиві факти з теми. Учасники, проаналізувавши проблему, повинні вписати в колонки інформацію, що відповідає дійсності і ту, що є хибною. Можна побудувати вправу дещо по-іншому: є проблема. Учасники повинні пригадати якомога більше міфів щодо цієї проблеми і правдиві факти.

«Дискусія»

Учасники тренінгу об'єднуються в групи по троє. У кожній трійці розподіляються обов'язки. Один з учасників грає роль «глухого та німого»: він нічого не чує, не може говорити, але в його розпорядженні — зір, жести, пантоміміка; другий учасник грає роль «глухого та паралітика»: він може розмовляти та бачити, але не може жестикулювати; третій учасник — «сліпий та німий»: він здатний тільки чути й показувати. Усій трійці гравців пропонується завдання — наприклад, домовитися про час, місце та мету зустрічі, не порушуючи умов виконання своєї ролі.

Модель здоров'я»

Для цієї вправи потрібні – ватман (можна вирізати його у вигляді якоїсь фігури), клей, старі газети і журнали. Потрібно створити колаж на тему: “Що допомагає нам бути відповідальними». Дану вправу можна використовувати для різних тем.

«Минуле - сьогодні - майбутнє»

Матеріали - приладдя для письма та малювання. Тренер пропонує кожному учаснику намалювати відрізок прямої лінії та розділити його на три частини, що відповідатимуть минулому, сьогоднішньому й майбутньому; позначити, де учасник перебуває в цей час (яка частина життя вже пройдена, яка - попереду); поділитися своїми думками з групою, написавши коротко (умовно) або намалювавши символічно під відрізками відповідних частин, де корені людини, що відбувалося в дитинстві, юності, що відбувається в сьогоднішній, захоплення тощо.

«Завершення речення»

Процедура: тренер демонструє учасникам записані на дошці 4-5 незавершених речень, наприклад: "Я дізнався що...", "Мене здивувало, що...", "Мені сподобалося, що...", "Можливо, було б краще, якби..." тощо; пропонує кожному учаснику записати свої відповіді та здати тренеру. Якщо дозволяє регламент тренінгу, корисно, щоб кожний учасник по черзі повідомив свої записи групі. Так можна обговорити та узагальнити найбільш актуальні відповіді, дізнатися про думки більшості учасників, виявити нез'ясовані питання.

«Оцінювання»

Матеріали - приладдя для письма, ресурсні матеріали (роздаткова інформація, підручники, книги, документи тощо) за темою пройденого матеріалу. Процедура: тренер розподіляє учасників на три малі групи, присвоює кожній групі власний символ (номери - від 1 до 3; літери - від А до В; назви, які групи самі собі оберуть, наприклад, "професори", "магістри", "бакалаври" тощо); пропонує кожній малій групі сформулювати два запитання за тематикою заняття, яке пройшло раніше, користуючись розданими ресурсними матеріалами. Коли запитання підготовлено, всі ресурсні матеріали "закриваються" (здаються тренеру, відкладаються далеко від учасників тощо). Вправа починається з того, що перша мала група ставить своє перше запитання другій, яка має сформулювати максимально повну відповідь. Третя група після

відповіді критикує другу і оцінює її відповідь за десятибальною шкалою, обґрунтовуючи свою оцінку. Далі групи міняються ролями: друга ставить третій своє перше запитання, а перша група оцінює відповідь і пояснює, як її можна поліпшити. Потім своє перше запитання третя група ставить першій, а друга оцінює відповідь. Процес триває, поки кожна група поставить по одному запитанню двом іншим групам.

«Моє послання у світ»

Матеріали - приладдя для письма та малювання. Процедура: учасники сидять по колу; тренер повідомляє інструкцію:

1. Сформулюйте та запишіть коротке повідомлення, гасло, з яким ви хотіли б звернутися до людей (ваше послання в світ).

2. Визначте, хто з відомих персонажів (літературних, кінематографічних, казкових, політичних, спортивних тощо) най більшою мірою відповідає вашим вимогам для оприлюднення цього послання перед усім світом.

3. Складіть п'ятихвилинне повідомлення від імені цього персонажу, щоб якомога повніше відобразити в ньому суть вашого послання у світ.

4. Продемонструйте по черзі свої послання, кожному відводиться не більше 5 хвилин.

Під час виконання вправи тренер стежить за регламентом; через 5 хвилин перериває учасника незалежно від того, закінчив він промову чи ні. Тренер ініціює обговорення виступів, звертає увагу учасників на ті елементи, завдяки яким промова була зрозумілою та прийнятною, або навпаки, викликала сумніви та недовіру.

«Дій» (заклучна частина тренінгу)

1. Запропонувати кожному учаснику подумати про те, що він отримав від курсу «Правознавства», і що збирається робити після завершення навчання. 2. Запропонувати учасникам розділити аркуш паперу на три стовпці з написом «Шість місяців», «Три місяці» й «завтра» та заповнити ці стовпці. 3. Дайте учасникам 15 хвилин, а потім попросіть кожного зачитати одну найважливішу річ з кожного стовпчика.

«Намалюй свій настрій» (заклучна частина тренінгу)

Учасникам роздаються аркуші паперу, на яких намальовано два обличчя, на яких відсутній рот. Потрібно намалювати рот (сум, радість, смуток тощо) на першому обличчі. В кінці заняття тренер просить намалювати рот на другому обличчі. Запитання для обговорення: 1) з яким настроєм прийшли на заняття? 2) який настрій мають на кінець заняття; 3) подібні чи відрізняються малюнки? 4) пояснити, чому?

СЛОВНИК ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

А

Абсентеїзм – ухиляння від участі у виборах, зборах тощо як одна з форм пасивного протесту проти виборчої системи, систематична відсутність представників колегіальних органів на засіданнях.

Адвокатура – це загальнодержавне об'єднання адвокатів – осіб, що здійснюють професійне надання правової допомоги.

Адміністративна інформація (дані) – це офіційні документовані дані, що дають кількісну характеристику явищ та процесів, що відбуваються в економічній, соціальній, культурній, інших сферах життя і збираються, використовуються, поширюються та зберігаються органами державної влади (за винятком органів державної статистики), органами місцевого самоврядування, юридичними особами відповідно до законодавства з метою виконання адміністративних обов'язків та завдань, що належать до їх компетенції. Адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність.

Адміністративне судочинство – діяльність адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ у порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства України.

Адміністративний договір – дво- або багатостороння угода, зміст якої складають права та обов'язки сторін, що впливають із владних управлінських функцій суб'єкта владних повноважень, який є однією із сторін угоди.

Адміністративний нагляд – це система тимчасових примусових профілактичних заходів спостереження і контролю за поведінкою окремих осіб, звільнених з місць позбавлення волі, що здійснюється органами внутрішніх справ.

Адміністративний позов – звернення до адміністративного суду про захист прав, свобод та інтересів у публічно-правових відносинах.

Адміністративний процес – правовідносини, що складаються під час здійснення адміністративного судочинства.

Адміністративний суд – суд загальної юрисдикції, до компетенції якого віднесено розгляд і вирішення адміністративних справ.

Адміністративні дані – дані, отримані на підставі спостережень, проведених органами державної влади (за винятком органів державної статистики), органами місцевого самоврядування та іншими юридичними особами відповідно до законодавства та з метою виконання адміністративних обов’язків та завдань, віднесених до їх компетенції.

Адміністративно-господарський штраф – це грошова сума, що сплачується суб’єктом господарювання до відповідного бюджету у разі порушення ним встановлених правил здійснення господарської діяльності.

Акціонерне товариство – господарське товариство, статутний капітал якого не може бути меншим ніж 1250 мінімальних заробітних плат і який поділено на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості. Акціонерні товариства створюються в формі публічних або приватних товариств.

Апеляційними загальними судами є: апеляційні суди областей, апеляційні суди міст Києва, військові апеляційні суди регіонів та апеляційний суд Військово-орських Сил України, а також Апеляційний суд України. У разі необхідні замість апеляційного суду області можуть утворюватися апеляційні загальні суди, територіальна юрисдикція яких поширюється на декілька районів області.

Апеляційними спеціалізованими судами є апеляційні господарські суди, апеляційні адміністративні суди, які утворюються в апеляційних округах.

Аудит (лат. *auditor*– слухати) – перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб’єктів господарювання з метою визначення

достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам.

Б

Банкрутство – процес, коли майно індивідуума чи організації, нездатної оплатити борги, забирається за рішенням суду і розподіляється по справедливості між кредиторами після попередніх сплат, таких як податки і заробітна плата працівникам організації-банкрута. Процес може бути ініційований або особою-боржником (добровільне банкрутство), або будь-ким з кредиторів, якому боржник не може виплатити борг (вимушене банкрутство). Доти, поки доки банкрут не розрахується з боргами, його фінансова діяльність жорстко обмежена.

Біржовий контракт – договір між членами біржі відносно виконання угоди на поставку біржового товару проти його оплати.

Бюджет – план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади, органами влади та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду.

Бюджетна установа – орган, установа чи організація, визначена Конституцією України, а також установа чи організація, створена у встановленому порядку органами державної влади, органами влади чи органами місцевого самоврядування, яка повністю утримується за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевих бюджетів.

Валютний контракт – угода (договір) про обмін на встановлену дату однієї валюти на іншу за встановленим заздалегідь курсом.

Відкритий контракт – контракт на біржі, який не ліквідується на кінець дня.

Виключне право – право, коли жодна особа, крім тієї, якій належить авторське право або суміжні права, не може використовувати твір, не маючи на те відповідного дозволу (ліцензії).

Відокремлений підрозділ юридичної особи – це філія, інший підрозділ юридичної особи, що знаходиться поза її місцезнаходженням та виробляє продукцію, виконує роботи або операції, надає послуги від імені юридичної особи, або представництво, що здійснює представництво і захист інтересів юридичної особи.

Виконавче провадження – сукупність дій органів і посадових осіб, спрямованих на примусове виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), які здійснюються на підставах, у спосіб та в межах повноважень, визначених законодавством.

Г

Гарантійний контракт – контракт, який передбачає відповідальність підрядника за експлуатаційні якості продукції, забезпечення її ремонту чи заміни в межах обумовленого терміну. Генеральна довіреність видається на вчинення широкого кола угод та юридичних дій (наприклад, генеральною є довіреність, яка видається керівникові філії юридичної особи)

Глобальний контракт – контракт із широким діапазоном взаємних зобов'язань сторін.

Господарський процес є різновидом юридичної діяльності, яку регулюють норми господарського процесуального права, тобто встановлена нормами процесуального права форма діяльності господарських судів, яка спрямована на захист порушених або оспорюваних прав і охоронюваних законом інтересів суб'єктів господарювання. Господарський процес – не просто сукупність дій, урегульованих нормами господарського процесуального права, а їх визначена система. Діяльність господарського суду по розгляду і вирішенню підвідомчих йому спорів здійснюється в певній логічній послідовності по стадіях процесу. Процесуальні дії, які здійснюють учасники господарського процесу, залежно від мети їх здійснення і змісту, складають стадії господарського процесу. В кожній стадії процесуальні відносини носять специфічний характер, який визначається об'єктом цих відносин, суб'єктивним складом учасників на кожній стадії, змістом і метою процесуальних дій.

Господарське товариство – юридична особа, статутний (складений) капітал якої поділений на частки між учасниками.

Громадянин – людина яка належить до певної територіальної спільноти — міста, країни тощо. Ця приналежність є формально юридично оформленою. Як член певного соціуму громадянин має певні права та обов'язки, щодо цього соціуму і підпорядковується певним (прийнятим в громаді) нормам і законам.

Громадянство – формально зафіксований правовий статус людини, зв'язок людини (фізичної особи) з певною державою, належність до цієї держави. Громадянство передбачає певну сукупність взаємних політичних, соціальних та інших прав та обов'язків.

Д

Депутатське звернення – викладена в письмовій формі пропозиція народного депутата, звернена до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, керівників підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян здійснити певні дії, дати офіційне роз'яснення чи викласти позицію з питань, віднесених до їх компетенції.

Депутатський запит – це вимога народного депутата, народних депутатів чи комітету Верховної Ради України, яка заявляється на сесії Верховної Ради України до Президента України, до органів Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, до керівників інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також до керівників підприємств, установ і організацій, розташованих на території України, незалежно від їх підпорядкування і форм власності, дати офіційну відповідь з питань, віднесених до їх компетенції.

Державна регуляторна політика у сфері господарської діяльності напрям державної політики, спрямований на вдосконалення правового регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єкт господарювання, недопущення прийняття економічно недоцільних

неефективних регуляторних актів, зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності, що здійснюється в межах, у порядку та у спосіб, що встановлюється Конституцією та законами України.

Державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців – засвідчення факту створення або припинення юридичної особи, засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, а також вчинення інших реєстраційних дій, які передбачені Законом України “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців”, шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру.

Державний резерв – особливий державний запис матеріальних цінностей, призначених для використання в цілях і в порядку, передбачених Законом України «Про державний матеріальний резерв». У складі державного резерву створюється незнижуваний запас матеріальних цінностей (постійно підтримуваний обсяг їх зберігання).

Дієздатність – здатність суб'єкта своїми діями набувати і здійснювати суб'єктивні права та юридичні обов'язки.

Довгостроковий договір (контракт) – будь-який договір на виготовлення, будівництво, установку або монтаж матеріальних цінностей, що входять до складу основних фондів замовника або складових частин таких основних фондів, а також на створення нематеріальних активів, пов'язаних з таким виготовленням, будівництвом, установкою або монтажем (послуг типу “інженіринг”, науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт та розробок), за умови, що такий контракт не планується завершити раніше ніж через 9 місяців з моменту здійснення перших витрат або отримання авансу (передоплати).

Довіреність – письмове уповноваження, що видається однією особою іншій особі для представництва перед третіми особами.

Договір – домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

Договір концесії (концесійний договір) – договір, відповідно до якого уповноважений орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування (концесіодавець) надає на платній та строковій основі суб'єкту підприємницької діяльності (концесіонеру) право створити (побудувати) об'єкт концесії чи суттєво його поліпшити та (або) здійснювати його управління (експлуатацію) відповідно до цього Закону з метою задоволення громадських потреб.

Додаткова заробітна плата – винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці. Вона включає доплати, надбавки, гарантійні та компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством; премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій.

Є

Єдиний митний тариф України – це систематизований звід ставок яким обкладаються товари та інші предмети, що ввозяться на територію України або вивозяться за межі цієї території.

Єдиний податок – це податок, що запроваджується на період проведення економічного експерименту замість сплачуваних за станом на 1 липня 1999 року таких податків і зборів:

З

Загальне майно – частина допоміжних приміщень житлового комплексу, що можуть використовуватися згідно з їх призначенням на умовах, визначених у статуті об'єднання (складові, гаражі, в тому числі підземні, майстерні тощо).

Загальний оподатковуваний дохід – будь-який дохід, який підлягає оподаткуванню згідно з Законом України “Про податок з доходів фізичних осіб”, нарахований (виплачений) на користь платника податку протягом звітного податкового періоду. Загальний оподатковуваний дохід складається з доходів, які підлягають кінцевому оподаткуванню при їх нарахуванні (виплаті); доходів, які підлягають оподаткуванню у складі загального річного оподаткованого

доходу; доходів, які оподатковуються за іншими правилами, визначеними цим Законом.

Загальний місячний оподатковуваний дохід дорівнює сумі оподатковуваних доходів, виплачених (нарахованих) протягом такого звітного податкового місяця.

Загальний річний оподатковуваний дохід дорівнює сумі загальних місячних оподатковуваних доходів, отриманих (нарахованих) протягом такого звітного податкового року.

Закон – це нормативно-правовий акт, що регулює найбільш значущі, найважливіші суспільні відносини шляхом встановлення загальнообов’язкових правил (норм).

І

Індекс споживчих цін – показник, що характеризує динаміку загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання.

Індксація грошових доходів населення – встановлений законами та іншими нормативно-правовими актами України механізм підвищення грошових доходів населення, що дає можливість частково або повністю відшкодувати подорожчання споживчих товарів і послуг.

К

Казначейські зобов’язання – боргові цінні папери, що імітуються державою в особі її уповноважених органів, розміщуються винятково на добровільних засадах серед фізичних та юридичних осіб і засвідчують внесення їх власниками грошових коштів до бюджету та дають право на отримання фінансового доходу або інші майнові права, відповідно до умов їх випуску.

Командитне товариство – товариство, в якому разом з одним чи більше учасників, які здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть відповідальність за зобов’язаннями товариства всім своїм майном, є

один чи більше учасників, відповідальність яких обмежується вкладом у майні товариства (вкладників).

Контракт – письмова угода, договір, за яким сторони, що його уклали, мають взаємні зобов'язання.

Контракт на вивчення – контракт на попередню розробку проекту.

Контракт “під ключ” – контракт, який передбачає зведення і введення в експлуатацію повністю готового об'єкта контрагентом замовника, який взяв на себе роботи зі здачі об'єкта.

Л

Лізинг – це господарська діяльність, спрямована на інвестування чи залучених фінансових коштів, яка полягає в наданні за договором лі однією стороною виключне користування другій на визначений строк майна, що належить лізингодавцю або набувається ним у власність (господарське відання) за дорученням погодженням лізингоодержувача у відповідного постачальника (про. майна, за умови сплати лізингоодержувачеи періодичних лізингових платежів).

Ліквідатор – фізична особа, яка відповідно до рішення господарського суду організовує здійснення ліквідаційної процедури боржника, визнаного банкрутом, та забезпечує задоволення визнаних судом вимог кредиторів у встановленому цим Законом порядку.

М

Місцеве самоврядування – право та спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання й управління суттєвою часткою суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення.

Моральна шкода – втрати немайнового характеру внаслідок моральних чи фізичних страждань, або інших негативних явищ, заподіяних фізичній чи юридичній особі незаконними діями або бездіяльністю інших осіб (Пункт 3 постанови Пленуму Верховного Суду України “Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди” від 31.03.95 № 4).

Н

Норма права (правова норма) – формально визначене, загальнообов'язкове правило поведінки, що регулює суспільні відносини, закріплене в праві і забезпечене державою. Всі норми права в сукупності складають об'єктивне право, а регулюючі лише певний круг суспільних відносин – галузь права. Усередині галузей норми також групуються за інститутами і субінститутами (підінститутами).

О

Обмежувальна ділова практика – здійснення індивідуальних або колективних заходів, спрямованих на обмеження конкуренції та монополізацію виробництва, розподілу, обміну, споживання товарів і одержання надприбутків.

Окреме провадження – це вид непозовного цивільного судочинства, в порядку якого розглядаються цивільні справи про підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав та інтересів особи або створення умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав.

Оренда – засноване на договорі строкове платне володіння і користування майном, необхідним орендареві для здійснення підприємницької та іншої діяльності.

Оренда житлових приміщень – господарська операція, що передбачає надання житлового будинку або квартири її власником у користування іншій фізичній чи юридичній особі на визначений строк або безстроково, для цільового використання та за орендну плату.

Оренда землі – господарська операція, що передбачає надання орендодавцем землі у користування іншій фізичній чи юридичній особі на визначений строк, за цільовим призначенням та за орендну плату.

Основна заробітна плата – винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норми часу, виробітку, обслуговування, посадові

обов'язки). Вона встановлюється у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок для робітників та посадових окладів для службовців.

Особи без громадянства – особи, які не належать до громадянства будь-якої держави.

П

Первинний документ – документ, який містить відомості про господарські операції та підтверджує її здійснення.

Перевірка – обстеження і вивчення окремих ділянок фінансово-господарської діяльності підприємства, установи, організації або їхніх підрозділів. Наслідки перевірки оформляються довідкою або доповідною запискою.

Підприємництво, підприємницька діяльність – самостійна ініціатива, систематична, на власний ризик діяльність із виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг та заняття торгівлею з метою одержання прибутку.

Повне товариство – товариство, всі учасники якого проводять спільну підприємницьку діяльність і несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном.

Посадова особа – особа, як правило, керівник або заступник керівника державних органів та їх апарату, інші державні службовці, на яких законами або іншими нормативними актами покладено здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій.

Право власності – це сукупність правових норм, які регулюють відносини, пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням власником належним йому майном на свій розсуд і в своїх інтересах, усуненням усіх третіх осіб від протиправного втручання у сферу його володіння цим майном, а також обов'язки власника не порушувати прав та законних інтересів інших осіб.

Правомочність володіння – це юридично забезпечена можливість власника бути в безпосередньому фактичному зв'язку з річчю. Володіння треба розуміти як постійну можливість матеріального зв'язку власника з річчю. При

наявності юридичних підстав володіння називають титульним. Воно пов'язане з волевиявленням власника. Володіння може бути фактичним і юридичним, законним, незаконним і давнішнім.

Правомочність користування – це заснована на законі можливість вилучення корисних властивостей речі для задоволення потреб власника чи інших осіб. Право користування може належати не тільки власникам, але й іншим особам на підставі, зокрема, цивільно-правових договорів або адміністративних актів.

Правомочність розпорядження – це закріплена нормами права за власником можливість визначити долю належної йому речі шляхом знищення, відчуження або передачі її в тимчасове володіння іншим особам. Правомочність розпорядження може запроваджуватися в юридичну практику через поняття повного господарського відання.

Припис – обов'язкова для виконання у визначені строки письмова вимога посадової особи органу державного нагляду (контролю) суб'єкту господарювання щодо усунення порушень вимог законодавства.

Природна монополія – стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Прожитковий мінімум – вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості.

Простий компенсаційний контракт – контракт, який передбачає взаємну поставку товарів за узгодженими між сторонами цінами на рівну вартість. Разова довіреність видається для вчинення однієї конкретної угоди або іншої юридичної дії (наприклад, довіреність на отримання зарплати, на підписання певного договору).

Р

Ревізія – форма фінансового контролю. Її змістом є перевірка фінансово-господарської діяльності підприємства, установи, організації, дотриманням законодавства з фінансових питань, достовірністю обліку і звітності, спосіб документального викриття недостач, розтрат, привласнень та крадіжок коштів і матеріальних цінностей, попередження фінансових зловживань.

Реципієнт – фізична або юридична особа, яка отримує кошти або матеріальні цінності, наприклад, субсидію.

Роботодавець – власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган, незалежно від форм власності, виду діяльності, господарювання, і фізична особа, яка використовує найману працю, яка найняла працівника за трудовим договором (контрактом).

Розумний строк – найкоротший строк розгляду і вирішення адміністративної справи, достатній для надання своєчасного (без невинуватих зволікань) судового захисту порушених прав, свобод та інтересів у публічно-правових відносинах.

С

Страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страховий внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів.

Строковий контракт – стандартний контракт, в якому вказаний термін (час) виконання в майбутньому.

Суб'єкт господарювання – юридична особа незалежно від організаційно-правової форми та форми власності чи фізична особа, яка займається діяльністю з виробництва, реалізації, придбання товарів, іншою господарською діяльністю; будь-яка юридична або фізична особа, яка здійснює контроль над суб'єктами господарювання, група суб'єктів господарювання, якщо один або декілька з них здійснюють контроль над іншими. Суб'єктами господарювання визнаються також органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також органи адміністративно-господарського управління та контролю в частині їх діяльності з виробництва, реалізації, придбання товарів чи іншої господарської діяльності.

Суб'єкти банкрутства (боржники чи банкрути) – юридичні особи, суб'єкти підприємницької діяльності, неспроможні своєчасно виконати свої зобов'язання перед кредиторами або перед бюджетом.

Суб'єкти підприємницької діяльності (підприємці) – громадяни України, інших держав, не обмежені законом у правоздатності або дієздатності які здійснюють діяльність метою якої є отримання прибутку; юридичні особи всіх форм власності, встановлених Цивільним кодексом України

Суб'єктивне право власності – це юридично забезпечена можливість власника володіти, користуватися і розпоряджатися належним йому майном на свій розсуд і в своїх інтересах шляхом здійснення щодо свого майна будь-яких дій, які не суперечать законодавству і не порушують права та охоронювані законом інтереси інших осіб, а також можливість захисту від усіляких протиправних втручань до свого володарювання над належним йому майном.

Суборенда – угода про передачу орендарем орендованого ним об'єкта в оренду третій особі.

Судова експертиза – дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що знаходиться у провадженні органів дізнання, попереднього слідства чи суду.

Т

Товариство з додатковою відповідальністю – об’єднання (товариство), створене за згодою юридичними особами чи громадянами (фізичними особами) шляхом об’єднання їхнього майна з метою здійснення господарської діяльності, статутний фонд якого розділений на частки визначених установчими документами розмірів, а в статуті передбачена конкретна майнова відповідальність учасників при недостатності засобів товариства. У цьому випадку учасники товариства відповідають по його зобов’язаннях у межах, визначених статутом пропорційно їх часткам.

Третейський суд – недержавний незалежний орган, що утворюється за угодою або відповідним рішенням заінтересованих фізичних та/або юридичних осіб у порядку, встановленому цим Законом, для вирішенні! спорів, що виникають із цивільних та господарських правовідносин.

Третейський розгляд – процес вирішення спору і прийняття рішення третейським судом.

Третейський суддя – фізична особа, призначена чи обрана сторонами погодженому сторонами порядку або призначена чи обрана відповідно до Закону України “Про третейські суди” для вирішення спорів у третейському суді.

Трудовий контракт – письмова угода, яка визначає організаційні, економічні та правові стосунки між роботодавцем і працівником.

У

Угоди – дії громадян і організацій, спрямовані на встановлення, зміну або припинення цивільних прав або обов’язків. Угоди можуть бути односторонніми і дво- чи багатосторонніми (договори).

Ф

Фізична особа – в цивільному праві термін, що використовується для позначення людини (громадянина) як учасника правових відносин. Фізична особа також підпорядковується певним нормам та правилам поведінки.

Фіктивне банкрутство – завідомо неправдива офіційна заява громадянина – засновника (учасника) або службової особи суб’єкта

господарської діяльності, а так само громадянина – підприємця про фінансову неспроможність виконання вимог з боку кредиторів і зобов'язань перед бюджетом є фіктивним банкрутством.

Ш

Шкода (у цивільному праві) – точно не визначене поняття. Інколи визначають Шкоду заподіяну національному товаровиробнику як: істотну перешкоду створенню чи розширенню національним товаровиробником виробництва подібного товару.

Ю

Юридична особа – суб'єкт права, здатний від власного імені набувати права і обов'язки, за умови реєстрації у встановленому законом порядку.

Рекомендована література

Основна

1. Адміністративне право: Навч. пос. /О.І. Остапенко, З.Р. Кісіль, М.В. Ковалів, Р.В. Кісіль. К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2018. 536 с.
2. Бойко М.Д. Трудове право України: Навчальний посібник. – Вид.2-ге доповн. і перероб. К.: Атіка, 2018. 316 с. 16.
3. Болотіна Н.Б. Трудове право України: Підручник. – 5-те вид., перероб. І доп. К.: Знання, 2018. 860 с.
4. Бараннік Р.В. Судові, правоохоронні та правозахисні органи України. Навчальний посібник. К.: Дакор, КНТ, 2018. 348 с. 21.
5. Кишко-Єрлі О. Б. Правові підстави використання поновлюваних джерел енергії як різновиду природних ресурсів / О. Б. Кишко-Єрлі // Держава і право : зб. наук. праць. К.: Ін-т держави і права ім.. В. М. Корецького НАН України, 2018. Вип. 41. С. 485–490.
6. Краснова М.В. Компенсація шкоди за екологічним законодавством України (теоретико - правові аспекти): монографія / М.В. Краснова.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2018. 439 с.
7. Правознавство: Підручник /За відп. ред. О.В. Дзери. - 10-е вид., перероб. і допов. - К.: Юрінком Інтер, 2019. 848 с.
8. Правознавство: Навч. посіб. /С.В. Дрожжина, О.О. Одінцева, В.О. Кондратьєв та ін.; За ред. С.В. Дрожжиної. К.: Знання, 2018. 350 с.
9. Роль правових актів Європейського суду з прав людини в кримінальному процесі України. Проблеми законності: зб. наук. праць. № 150, 2020. С. 233-243.
10. Шляхтун П.П. Конституційне право України: Підручник. - К.: Освіта України, КНТ, 2018. 592 с.

Допоміжна

1. Електронне кримінальне судочинство: передумови виникнення, сучасний стан та перспективи розвитку: монографія. Харків: Право, 2018. 240 с.

2. [Криміналістична характеристика злочинів: сучасні аспекти](#) / О.В. Василюва-Карвацкая // World Science, № 2 (30), Vol.4, February 2018 p. 73-76.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Європейського суду з прав людини / [А. В. Столітній, Ю. Г. Севрук, О. В. Сапін та ін.]; за ред. А. В. Столітнього. – 2-ге вид., перероб. та допов. Харків: Право, 2019. 952 с.

4. Мельник М.І. «Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність». К.: «Атіка», 2019. 576 с.

5. Правоохоронна та судова система України: збірник нормативно-правових актів: Довідкове видання / Упорядник Ковальчук Є.О. Харків: вид-во «Бурун Книга», 2018. 352 с.

6. Основи держави і права України: Підручник / За ред. проф. В.Л. Ортинського, проф. В.К. Грищука, М.А. Мацька. К.: Знання, 2018. 583 с.

7. Правознавство: навч. посіб. / В.М. Олуйко, Р.І. Кондратьєв, Р.О. Стефанчук та ін.; за ред. Р.І. Кондратьєва. К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2018. 488 с.

7. Семарак О.С., Семарак І.О. Основи правознавства: Навч. посіб. К.: Знання, 2018, 480 с.

8. Сімейне право України: Навчальний посібник / За ред. Є.О. Харитонова. К.: Істина, 2018. 200 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади в Україні. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>.

2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

3. Он-лайн енциклопедія «Британіка». URL: <http://www.britannica.com>

4. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Режим доступу.
URL: <http://portal.rada.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Баз українського законодавства в Інтернет. Режим доступу. URL: www.lawukraine.com
6. Пошукові системи.
URL: www.refine.org.ua: www.ukr.net: www.google.com.ua
7. Урядовий портал Кабінету Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua